DIN

ISTORIA CONTIMPORANA A ROMANIEI

1842—1849

DUPĔ

D. GR. TOCILESCU

MEMBRU AL ACADEMIEĬ ROMÂNE,
PROFESOR DE ISTORIE
LA UNIVERSITATEA DIN BUCUREŞTĬ,
ARCHEOLOG,
FOST SENATOR, etc., etc.

DUPE

DOCUMENTE
ŞI
ADEVĔR

Până când?

DE PRINŢUL

GEORGE BIBESCU

MEMBRU AL INSTITUTULUI DIN FRANŢA

1901

I. V. SOCECŬ, Bucureştĭ.

PÂNĂ CÂND?

Până când acest extraordinar profesor ce se numește D-nu Grigore Tocilescu ne va maĭ sili ca să ne ocupăm de dînsul? Este o adevărată minune de a constata, cât se face de surd acest domn când el studiază istoria contimporană. El ar descuraja pe orĭ-care altul maĭ puțin hotărît decât noĭ a'l redeștepta față cu realitatea faptelor.

Se ḑice că după publicarea fie-căruĭ Manual noŭ, eminentul profesor (acesta este calificativul întrebuințat de admiratoriĭ seĭ) răspunde neclintit acelora carĭ îĭ reproșează neștiința sa: „O! dar am modificat mult!“

Aceste modificărĭ succesive sunt demne de atențiunea noastră; ceva maĭ mult încă, ni se impune să le studiem. Citind cam în treacăt Manualele din 1887, din 1889 și din 1900, vom constata progresele autoruluĭ și vom pune pe citi-

torul imparțial în stare să judece el singur despre conștiința care a însuflețit aceste scrierĭ și despre valoarea lor, precum și despre știința profesoruluĭ, despre buna luĭ credință și despre caracterul sĕŭ.

Manualul din 1887 [1])

„In țara Romînească, Vodă Bibescu continua a ne-„mulțumi pe boerĭ și pe popor, prin risipa banilor publicĭ, „prin abusurĭ ne pomenite ale adminstrațiuniĭ sale."

„In anul 1846, Bibescu își formă o adunare după „plac, care-ĭ votă toate mĕsurile administrative și finan-„ciare, spre ruina desăvîrșită a țĕriĭ..."

Aicĭ fără îndoială vedem adorațiunea zeilor falșĭ în întreaga eĭ splendoare; este o reedițiune inconștientă a legendeĭ criminale făurită [2]) de aceștĭ eunucĭ aĭ istorieĭ, maĭ toțĭ strĕinĭ, sclavĭ interesațĭ aĭ politiceĭ rĕutăcioase a unor ambițioșĭ doborîțĭ în 1842 — în lupta cea mare pentru coroană — și a unor negustorĭ politicĭ din 1848, cărora le a lipsit și virilitatea și toate sentimentele înalte care ne fac să recunoaștem, cu mîndrie, actele marĭ ale istorieĭ noastre, precum ne fac să le transmitem, cu respect, acelora carĭ intră după noĭ în carieră.

---

[1]) La pagina 264.

[2]) Ubicini a spus în cartea sa *La Moldo-Valachie*, la pag. 169, aproape textual același lucru. D-nul Grigore Tocilescu l'a copiat în mod servil. Cf. *Domnia luĭ Bibescu*, de *Prințul George Bibescu*, 1893-1894, Bucureștĭ, F. Göbl fiĭ, tomul II, pag. 184.

Manualul din 1899

In 1899, D-nul Grigore Tocilescu, care a părăsit partidul liberal — în sînul căruia fusese atît de slăvit [1]) — a devenit un om politic și a fost înzestrat cu un scaun de senator. Senatorul își schimbase tabăra, însă el nu și-a schimbat pana.

Atuncĭ tocmaĭ cele două volume de documente asupra domnieĭ luĭ Bibescu, precum și *Istoria Romînilor*, de D-nul Xenopol, membru al Academieĭ Romîne, eraŭ deja de cincĭ anĭ în domeniul public. — Ce scuză ar putea să invoace D-nul Tocilescu ca să cază iar în acelaș păcat ca în 1887? In 1899, ca profesor, ca membru al Academieĭ, nu era oare de stricta luĭ datorie să cunoască evenimentele, actele istorieĭ noastre contimporane ce alțiĭ își dăduseră osteneala să le aducă la iveală? A pune această întrebare este a o și rezolvi.

Dar dacă neștiința D-luĭ Grigore Tocilescu este fără scuză, cu cît ridicol calitatea sa de om politic nu îmbracă oare această acuzațiune ce el aduce asupra pretinseĭ „*risipire a banilor publicĭ*" — Bibescu regnante — precum și: „*toate măsurile administrative şi financiare luate de Bibescu spre ruina desăvîrşită a ţăreĭ*" [2]).

Ce să credem despre un om politic care'și are partea sa de respundere în starea de mizerie

---

[1]) El a fost într'atîta slăvit, încît Ministrul Instrucțiuneĭ publice, al căruĭ secretar general era în 1887, îĭ comandă un număr de exemplare atât de mare a manualuluĭ ce el publică în anul acela, încît numeroase pachete zăceaŭ încă acum cîte-va lunĭ în pivnițele aceluĭ Minister.

[2]) Manualul din 1899, pag. 392, 393 și 408.

și de robie financiară în care România geme în ceasul de față, cu toate că ea are un budget de 230 milioane, despre acel om care acuză administrațiunea financiară a unuĭ Domnitor ce știu, în limitele resurselor budgetare ce se urcaŭ numaĭ la modesta sumă de 6.666.068 leĭ, să doteze țara luĭ cu lucrărĭ însemnate și mărețe[1]), și care, abdicând, lăsă acea țară bogată, prosperă și fără nicĭ o datorie?

Intr'un interval de maĭ puțin de patru anĭ, Bibescu „plătise datoria de 1.033,494 piaștri și 5 parale“ lăsată de guvernul precedent; el restabilise ordinea în administrație, în justiție și în finanțe. In 1848, „casieriile municipale ale orașelor aveaŭ o rezervă de un milion de piaștri, casieriile comunelor aproape 3 milioane; casieria centrală avea un capital de maĭ bine de 4 milioane“ [2]), cu toate că se făcuse cheltuelĭ de utilitate generală plătite de aceste diferite casieriĭ. Numaĭ caseta Domnitoruluĭ suferea, a Domnitoruluĭ a căruĭ listă civilă era în disproporțiune cu nenorocirile de tot soiul ce el le ușura. Numaĭ cu ocazia foculuĭ din 1847 din Bucureștĭ, el dărui o parte a listeĭ sale civile, 200.000 piaștri (aproape 70.000 leĭ). *„Dacă modesta mea casetă nu „putu să dea maĭ mult,* scrie Domnitorul amiculuĭ

---

[1]) Acum cîțĭ-va anĭ încă fôntînele instalate de Bibescu în 1845 maĭ funcționaŭ în Bucureștĭ.

[2]) *Domnia luĭ Bibescu*, tomul II, pag. 350. Cuvîntul de deschidere al Obșteșteĭ Adunărĭ din 1848 rostit de M. S. Domnitorul. Cf. *Quelques mots sur la Valachie* de San-Juan, 1856; Henri et Charles Noblet, imprimeurs. — Vezĭ și Xenopol, *Istoria Românilor.*

„sĕŭ Cambyse, *mi-a părut foarte mult reŭ*, **şi pricina „este că ea nu păstra nicĭ o dată nimica“** [1]). Domnitorul era darnic, aceasta era știut de toțĭ și slăvit de contimporaniĭ seĭ [2]), și dacă D-nu Xenopol a putut să zică: „*Dacă se ţine seamă „de mijloacele de care Bibescu dispuse, trebue recunos- „cut că acest Domnitor a fost unul dintre agenţiĭ ceĭ maĭ „puternicĭ aĭ progresuluĭ Românieĭ*“ [3]), el a făcut-o fiind-că a studiat cu de-amănuntul domnia luĭ Bibescu în *documentele* contimporane.

In sfîrșit, D. de Nion, consul general al Franțeĭ, scria către Guizot, ministrul afacerilor străine, în Octombrie 1847:

„*Principatul Valahieĭ nu are nicĭ o datorie; împru- „muturile contractate de administraţia trecută şi pentru „care el plătise maĭ mult de 18 % dobînda anuală, sunt „cu totul soldate*“ [4]).

Și, în adresa Obsteșteĭ Adunărĭ de la 7 Februarie 1848, ca răspuns Ofisuluĭ domnesc, găsim pasagiul următor privitor la situația comercială și la creditul public [5]):

„Este adevărat prilej de falā pentru noĭ „purtarea neguțătorilor noștri, carĭ, prin a lor

---

[1]) Scrisoarea Domnitoruluĭ Bibescu către D-nu de Cambyse. Cf. *Domnia luĭ Bibescu*, tomul I, pag. 367—369.

[2]) Boleac: *Trompeta Carpaţilor*, N-o 168, din 12 Iunie 1873. = Cf. Pann: poesiĭ; precum și Aristia și Heliade.

[3]) *Istoria Românilor*, tomul VI.

[4]) Scrisoarea D-luĭ de Nion către Guizot, de la 25 Octombre 1847 (Arch. Min. Af. Str. din Paris).—Cf. *Domnia luĭ Bibescu*, Tomul II, pag. 344.

[5]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 348.

„activitate și cinste, aŭ scăpat nevătămat cre-
„ditul obștesc dintr'acea îndoită și de o potrivă
„primejdioasă criză“ [1]).

Frumoase veacurĭ, țară în deplină desvoltare a uneĭ ere noĭ, însemnată prin progres, stare bună, stima și simpatia tuturor puterilor!... Țară fără datorie! *Et nunc erudimini*...

Manualul din 1900

Să trecem acuma la Manualul din 1900. Insă înainte de a merge maĭ departe, să constatăm că autorul păstrează tăcere asupra greșelilor sale trecute; el nu găsește nicĭ un cuvînt pentru a exprima regretul sĕŭ că se făcuse odinioară ecoul calomnieĭ; el nu a priceput că ar fi fost spre cinstea luĭ să zică *mea culpa*. Ceva maĭ mult, îl vom vedea — cu toate că se publicase documentele autentice — împodobind Manualul sĕŭ din 1900 — ediția 2-a — cu calomniĭ noĭ extrase din aceleașĭ sorginte.

La pagina 468 a Manualuluĭ din 1900, citim:

„Ghyka îşĭ atrase favorul Porțiĭ; în acelaş timp însă „şi urgia Curțiĭ ruseştĭ, care în cele din urmă isbuti „să-l scoată din scaun, şi să aleagă în locu-ĭ pe George „Bibescu, protivnicul cel maĭ neîmpăcat al luĭ Ghyka.

[1]) Adĭ vedem Congresul Camerilor de comerciŭ, ce de curând a avut loc la Iașĭ, proclamând că situația creditului comercial este de plâns și că nu există alt mijloc de leac decât de a reveni, în ce privește cel puțin pe comisionariĭ de marfă, la prescripțiile Regulamentuluĭ Organic.

„Această alegere fusese impusă ca o voință irevocabilă, „ca o hotărîre fără apel a ministeruluĭ imperial din Pe- „tersburg“.

Șase rîndurĭ, nicĭ o faptă exactă.

In adevĕr, nu este exact că Bibescu trăia în dușmănie cu Ghyka, el care nu a arătat ură [1]) nicĭ contra acelora carĭ l'aŭ trădat, nicĭ chiar contra răsvrătitorilor carĭ aŭ încercat să'l omoare în 1848. Dacă el a combătut guvernul luĭ Ghyka, aceasta a făcut-o fiind-că acel domnitor ducea țara la peire.

Nu este exact că Rusia a rĕsturnat pe Ghyka. Neorînduelile administrațieĭ acestuĭ domnitor aŭ ridicat contra luĭ Obșteasca Adunare, aŭ indispus Puterile ocrotitoare și suzerană și aŭ provocat căderea sa. Adresa Obsteșteĭ Adunărĭ din 1842 către domnitorul Ghyka este de ajuns pentru a dovedi acest adevĕr [2]).

---

[1]) Eliade povestește faptul următor: „Pe Stirbeĭ și pe Bibescu „i-am maltractat în scrierile mele și eĭ s'aŭ purtat omenește cu strĕina „și svânturata mea familie. Nu era sĕptămână să nu fie cercetată. „Ghyka, din contra, la toțĭ carĭ l'aŭ trădat s'a dus de i-a vĕzut; numaĭ „la familia mea n'a trimis nicĭ un caîne s'o cerceteze. Când a plecat „din țară la 42, eŭ care n'am sărutat în viața mea mâna nimănuĭ de „cât tatiĭ și preotuluĭ, i-am sărutat mâna de adio și mi-a dat-o ca la „un câine. Când am fost în Bucureștĭ la 1855, m'am dus cu cea maĭ „mare bucurie de l'am vĕzut, uitînd toate câte a scris și d-sale și luĭ „Nicolache din Viena despre mine, și m'a primit ca și când i-așĭ fi „fost intendent al curțeĭ ca Dobre, unde Bibescu, cînd m'a vĕzut aci, „m'a îmbrățișat și m'a sărutat cu lacrime“... (*Scrisoarea luĭ Heliade către Grigore Grădişteanu* de la 8|20 Maiŭ 1857, p. 565 în *Scrisorile luĭ Heliade,* de Russu Locusteanu; cfr. *Domnia luĭ Bibescu*, II, p. 634.

[2]) Vezĭ San Juan: *Quelques mots sur la Valachie*, pag. 59. Adevărul este că Bibescu, devenit leaderul Adunăreĭ, a fost însărcinat de colegiĭ sĕĭ să redacteze acea Adresă.

Rĕmâne această minune cu care se sfîrşeşte paragraful: „**Alegerea luĭ Bibescu a fost impusă „ca o voinţă nestrămutată, ca o hotărîre fără „apel de Ministerul imperial din Petersburg**". Şi autorul pune această afirmaţiune între guilemele, ca şi cum ar vroi să'ĭ dea maĭ multă valoare, ferindu-se însă de a arăta isvorul.

Noĭ desfidem pe D-nu profesor să arate *documentele* ce el le-a consultat; şi de oare-ce el nu le va arăta fiind-că ele nu există, noĭ arătăm maĭ la vale *documentele autentice* privitoare la alegerea luĭ Bibescu. Va fi desminţirea aceleĭ afirmaţiunĭ.

Se va constata că nu Rusia impuse pe Bibescu Românilor, dar că însăşĭ naţiunea ridică pentru întîia oară pe treptele tronuluĭ pe primul sĕŭ Ales pe viaţă.

De oare-ce această alegere este una din paginile strălucitoare ale Istorieĭ noastre, de oare-ce calomnia s'a încercat a le întuneca, noĭ le vom da în întreaga lor lumină spre bucuria Românilor adevăraţĭ, pentru aceĭ carĭ maĭ iubesc încă patria din aniĭ trecuţĭ, roditorĭ şi glorioşĭ aĭ Domnitorilor românĭ ce, cu trup şi suflet, căutaŭ redeşteptarea şi progresul eĭ. Acest trecut este patrimoniul istorieĭ noastre; cu întristare vedem că aceia carĭ nu se mîndresc de dînsul nu aŭ nicĭ măcar respectul ce i se datoreşte.

ALEGERE PE VIAȚĂ DE NAȚIUNE

A

PRIMULUĬ DOMNITOR ROMÂN BIBESCU

Inainte de alegerĭ

„Incapacitatea și neîngrijirea urmează, sub domnia luĭ Ghyka, inteligențeĭ și activitățeĭ administrațiuneĭ generaluluĭ conte Kisseleff. Adunarea electivă ce Regulamentul dăduse Domnitoruluĭ ca un sprijin în bine și o stavilă în rĕŭ, începuse în urmă contra luĭ Ghyka o luptă ce se înveninà din zi în zi. Lipsa de considerație, ce nu întîrziă să înconjoare guvernul, crescu; însă această lipsă de considerație atinse în urmă și Adunarea, care nu știu a se feri de ea, cu toate că cauza și nemulțumirile sale eraŭ atît de populare pe cît și de legitime.

„Ast-fel eraŭ lucrurile în 1841, când George Bibescu fu ales deputat.

„El luase parte la redacțiunea Regulamentuluĭ Organic și fusese ministru sub administrațiunea provizorie a generaluluĭ Kisseleff.

intrat în Cameră, el nu a stat la îndoială între cele două puterĭ atuncĭ în luptă. El îmbrățișă cauza cea bună și fu îndată numit secretar al Adunăreĭ. Sgomotul părea pentru tot-d'a-una stabilit în Cameră. Noul secretar se încercă a readuce ordinea și buna cuviință, dând exemplul uneĭ discuțiunĭ serioase, ce el impunea prin aceasta tocmaĭ contradictorilor, precum și prietenilor seĭ. In acelașĭ timp el întruni diversele fracțiunĭ ale Adunăreĭ în jurul uneĭ singure ideĭ: binele țăreĭ; el îĭ recîștigă simpatia publică și dete aceleĭ sesiunĭ un caracter înalt, ast-fel încît ea aparține domeniuluĭ istorieĭ prin însemnătatea lucrărilor sale, precum și prin gravitatea evenimentelor ce urmară în curînd. O popularitate fără marginĭ era deja pentru George Bibescu recompensa încercărilor sale.

„Regulamentul Organic determinase formele de întrebuințat pentru alegerea Domnitoruluĭ, drept ce odinioară era în mâinile înaltuluĭ cler și a boerimeĭ celeĭ marĭ. Regulamentul Organic întinse acest drept proprietățeĭ micĭ.

„In urma acestor disposițiunĭ, Adunarea extraordinară pentru alegerea Domnitoruluĭ trebuia să fie compusă din Mitropolitul președinte de drept, de ceĭ treĭ episcopĭ eparhioțĭ, de 50 boerĭ de clasa I, aleșĭ după ordinea de vechime de rang, de 70 alegătorĭ trașĭ la sorțĭ dintre boerimea cea mică, care represintă și mica proprietate, precum și de 66 alegătorĭ delegațĭ de județe și de breslele negustorilor și industriașilor, ceia ce urca numărul total al alegătorilor la 190.

„Pentru întîia oară atuncĭ, de două veacurĭ, Muntenia era chemată să exercite un drept suveran. Ea îl exercită cu atîta bună cuviință și cu un simțimînt atît de adînc a înalteĭ misiunĭ ce i se încredințase, încît se părea că ea nu încetase nicĭ o dată să'l exerciteze.

Alegerea

„In ziua de 20 decembrie 1842, clopotele sunând dintr'un capĕt la celalt al principatuluĭ, și ziua întreagă la intervale egale, anunțară că un act extraordinar, solemn ca nicĭ un altul până atuncĭ, era să se săvîrșească. Poporul era îngrămădit în bisericele, care rĕmaseră deschise toată ziua și o parte a nopțeĭ.

„La 8 ceasurĭ dimineața, alegătoriĭ și candidațiĭ se întruniseră la Mitropolie, a căreĭ ușe se închiseră după dînșiĭ. Pe timpul slujbeĭ oficiate de Mitropolit, fie-care alegător fu chemat să jure pe sfintele moaște că el nu va asculta, dând votul sĕŭ, decît glasul conștiințeĭ sale și a interesuluĭ țĕreĭ.

„Când toată lumea fu adunată în sala alegerilor, și în momentul de a se începe scrutinul secret pentru fie-care dintre candidațĭ, carĭ eraŭ încă în numĕr de 21, cu toate că maĭ mulțĭ dintr'înșiĭ se retraseră în mod voluntar, Mitropolitul reaminti Adunăreĭ că ea se afla în Casa și în presența Domnuluĭ, către care ea se angajase a alege pe cel maĭ demn: „*Vețĭ*

„*hotărî*, spuse el, *dacă această zi va fi o zi de viață saŭ* „*o zi de moarte pentru patria voastră. Nu uitațĭ, ducîndu-* „*vě să depunețĭ votul vostru, că soțiile voastre, copiiĭ* „*voştri cum şi toțĭ concetățeniĭ voştri vě aşteaptă când vețĭ* „*eşi din această întrunire, pentru a vě binecuvînta saŭ* „*a vě blestema, după alegerea ce vețĭ fi făcut. Să nu* „*uitațĭ că peste hotarele țěreĭ noastre, streinătatea ne pri-* „*veşte pentru a ne înălța în stima sa, saŭ a nu ne maĭ* „*arăta decît dispreț*".

„Adunarea rěspunse cu nobleță acesteĭ chemărĭ. Ea ținu ședință cu liniște și demnitate timp de douě-zecĭ ore, cît ținu alegerea" [1]).

Această alegere s'a făcut în condițiunile următoare: toțĭ boeriĭ marĭ aĭ Munteniei — în numěr de 37 — avînd dreptul de a candida la tron și 16 dintr'înșiĭ retrăgênd candidatura lor, 21 rěmaseră în presență. Eĭ fură repartizațĭ în patru seriĭ, cele treĭ d'întâĭ numărînd fie-care cîte 5 nume de pretendențĭ, a patra serie 6 nume. Ceĭ 180 membriĭ aĭ Adunăreĭ atuncĭ presențĭ, votară pentru fie-care candidat în parte, punînd o bilă albă în urna boeruluĭ ce eĭ voiaŭ a alege și o bilă neagră în fie-care din cele l'alte urne. Eraŭ atîtea urne cîțĭ eraŭ și candidațĭ. Fie-care membru primise, pentru a vota în cele treĭ dintâĭ seriĭ, o bilă albă și patru negre de serie, — numěr corespunzětor cu numěrul candidaților din fie-care serie — o bilă albă și cincĭ negre pentru seria a patra, acest numěr șase fiind,

---

[1]) Vedĭ *Quelques mots sur la Valachie*, de San-Juan, 1856, Paris.

corespunḑător cu numĕrul pretendenţilor din acea serie.

George-Dumitru Bibescu într'uni o majoritate însemnată — 131 voturĭ — şi fu proclamat Domnitor.

Iata de altmintrelea resultatul scrutinuluĭ de fie-care secţiune.

RESULTATUL

Scrutinul primeĭ Secţiunĭ

pentru cincĭ candidaţĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
84	95	Banul Gheorghe Filipescu
29	150	Vornicul Teodor Văcărescu
61	116	Vornicul Alexandru Filipescu
8	171	Vornicul Constantin Golescu
19	160	Vornicul Alex. Scarlat Ghyka

(Urmează semnăturile mitropolituluĭ Neofit şi ale celor doĭ secretarĭ şi treĭ asesorĭ)

Scrutinul Secţiuneĭ a doua

pentru cincĭ candidaţĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
10	169	Logofătul Mihaĭ Racoviţă
36	143	Logofătul Stefan Băleanu
91	88	Logofătul Barbu Stirbei
21	158	Logofătul Ioan Văcărescu
12	167	Logofătul Ioan Hrisoscoleu

(Urmează aceleaşĭ semnăturĭ).

SCRUTINULUI

Scrutinul Secțiuneĭ a treia

pentru cincĭ candidațĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
75	100	Logofătul Manoil Băleanu
41	138	Logofătul Const. Cantacuzino
35	140	Logofătul Const. Dem. Ghica
27	152	Logofătul Const. Cornescu
20	155	Logofătul Const. Băleanu

(Urmează aceleașĭ semnăturĭ).

Scrutinul Secțiuneĭ a patra

pentru șase candidațĭ la tron

Bile albe	Bile negre	
31	148	Logofătul Grigorie Grădișteanu
24	155	Logofătul Emanoil Florescu
131	49	Logofătul Gheorghe Bibescu
8	171	Logofătul Constantin Florescu
49	130	Logofătul Ioan Filipescu
60	118	Vistierul Alexandru Ghika

(Urmează aceleașĭ semnăturĭ).

20 Decembrie 1842 / 1 Ianuarie 1843 — (Buletin Oficial No. 2).

Procesul Verbal al Alegereĭ fu redactat și semnat de președintele Obșteșteĭ Adunărĭ [1]).

[1]) Vezĭ acest Proces Verbal la Piesele justificative No 1.

După Alegere

„La 4 ceasurĭ dimineața, scrutinul fu săvîrșit. Gheorghe Bibescu întruni maĭ toată unanimitatea voturilor: El fu proclamat Domnitor al țăreĭ în aplausele entusiaste ale Adunăreĭ, aplause cărora se asociară și aplausele capitaleĭ și aplausele Munteniei întregĭ.

„Dilexisti justitiam et odisti iniquitatem: propterea unxit te Deus, Deus tuus, oleo laetitiae prae consortibus tuis.“ (Psalm. XLIV, 8). Acestea sunt cuvintele împrumutate de la Psalmist și care fură întrebuințate ca text pentru cuvîntarea adresată nouluĭ Ales de episcopul de Argeș.

„Bucuria era generală și sinceră, mare ca și speranța ce'ĭ dăduse naștere. Domnitorul Bibescu se angajă de a nu cruța nimic pentru a o justifica.

„*Prin liniştea şi orînduiala ce aţĭ arătat*, spuse el ale-„gătorilor, mulțumindu-le, *aţĭ înălţat patria în stima „străinilor, dovedind că ea nu este nedemnă de drepturile „ce i-aŭ fost date. V'aţĭ îndeplinit datoria; îmĭ rămîne „să'mĭ fac datoria mea, şi puteţĭ socoti că de aceasta nu „voĭ lipsi*“.

„In adevăr el se ținu de cuvînt“ [1]).

*

Această alegere, îndeplinirea unuĭ drept suveran, fu darul de voioasă suire pe tron ce primul Ales pe viață aducea țĕriĭ sale.

---

[1]) *Quelques mots sur la Valachie*, pag. 14 et 15.

Invidioșiĭ, ambițioșiĭ, toțĭ aceia carĭ nu ertară luĭ Bibescu popularitatea sa și triumful sĕŭ, aŭ lucrat maĭ în urmă, pe căĭ diferite, să'ĭ smulgă aureola ce'ĭ dăduse această alegere fără seamăn și s'o aducă la nivelul uneĭ intrigĭ de curte. Oamenĭ cu minte slabă și fără inimă!

Autorul opereĭ: *Quelques mots sur la Valachie*, ne a pus în cunoștiința cauzelor pentru care Bibescu a fost ales de națiune. Dar să maĭ lăsăm încă cuvîntul unor oamenĭ carĭ nu pot fi bănuițĭ de parțialitate, de oare-ce eĭ se numesc **Billecoq**, **Vaillant**, **de Nion**.

Billecoq, consul general al Franțeĭ la Bucureștĭ, amic intim al domnitoruluĭ Ghyka, scrie luĭ Guizot, ministrul afacerilor străine al Franțeĭ, la 25 Decembrie 1842: „*Candidațiĭ partiduluĭ național sunt* „*d-niĭ Emanuel Băleanu, I. Filipescu, E. Bălăceanu,* „*Știrbeĭ și Bibescu . . . Voturile se vor repartisa peste ceĭ* „*treĭ dintăĭ . . . Cu un ceas înainte de despuiarea scru-* „*tinuluĭ, nimenĭ aicĭ — și consulul Rusieĭ maĭ puțin decât* „*orĭ care altul —* **nimenĭ** *nu poate spune cine va fi Dom-* „*nitor, precum nicĭ s'ar putea spune dinainte numărul* „*cîștigător al uneĭ loteriĭ . . . Cu scrutinul secret, nimenĭ* „*nu poate prevedea resultatul alegereĭ.*“ [1])

La 5 Ianuarie 1843, după alegere, el scrie din noŭ luĭ Guizot: „Toată lumea este de acord „pentru a recunoaște înalta dreptate și simțimin- „tele de onoare și de perfectă lealitate ce, într'o „întîmplare atît de delicată, aŭ inspirat purtarea

---

[1]) Billecoq către Guizot. Scrisoare din 25 Dec. 1842. (Archivele Ministeruluĭ Afac. străine din Paris).

„Domnilor Bibescu.“ — Billecoq făcea aluziune la voința manifestată de Bibescu ca voturile ce i se acordaŭ să fie date luĭ Știrbey, fratele sĕŭ cel maĭ mare [1]).

După acest omagiŭ adus adevăruluĭ, — Billecoq maĭ spera că va putea să îndeplinească încă sub Bibescu rolul preponderent ce el jucase sub Ghyka, — de acum înainte nu trebuĭe să ne maĭ așteptăm din partea acestuĭ fost consul decît la acuzațiunile cele maĭ nedemne contra luĭ Bibescu. Pentru ce? Fiind-că mentorul domnitoruluĭ decăzut îșĭ pĭerde situația sa de consilier al tronuluĭ, că el va fi prins în flagrant delict de rapoarte inexacte adresate guvernuluĭ sĕŭ în cursul giranțeĭ sale, și că în urmă va fi revocat. Din acea zi, el se va uni cu dușmaniĭ ceĭ maĭ înverșunațĭ aĭ Domnitoruluĭ, și va arunca balele ureĭ sale pretutindenĭ unde'ĭ va fi cu putință, în acelașĭ mod ca anonimul Chainoi, însă maĭ cu seamă într'o broșură tipărită la Bruxelles în 1847 [2]).

Vaillant vorbind despre Bibescu, se exprimă ast-fel: „*Inteligența sa i-a făcut știința ușoară... Di-* „*baciŭ din natură, se pare că el nicĭ nu 'șĭ dă seamă* „*că știe... Acesta are aparența îndemănatecă a gentilo-* „*muluĭ...* **El este iubit**“ [3]).

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu,* tomul I, pag. 49. — Cf. Scrisoarea luĭ Billecoq către Guizot, de la 5 Ianuarie 1843 (Archivele Minist. Af. streine din Paris).

[2]) Scrisoarea luĭ Bron către A. S. Domnitorul Bibescu în *Domnia luĭ Bibescu.* t. II, pag. 650—652.

[3]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. I, pag. 51.

De Nion, bărbat de-o independență politică absolută, de o extremă rezervă, și care sosise la Bucureștĭ prevenit de Billecoq contra Domnitoruluĭ Bibescu [1]), scrie către Guizot în 1846: „*Dom-* „*nitorul are o incontestabilă superioritate asupra tot ce'l* „*înconjoară*". [2])

Noĭ am maĭ putea reamintĭ frumoasa poesie luĭ Heliade din 1845 [3]) — el nu 'șĭ pĭerduse încă bunul simț; — poesia luĭ Aristia [4]); poesia luĭ Panu cu ocazia foculuĭ din Bucureștĭ [5]); articolele înflăcărate din *Gazeta Transilvanieĭ.*

---

[1]) Billecoq întîlni pe drum pe de Nion, pe cînd acesta se ducea la Bucureștĭ ca să ia în posesiune postul sĕŭ, și căută să 'ĭ transmită ura sa contra Domnitoruluĭ Bibescu. Ființă dreaptă, de Nion nu ascultă toate cuvîntările luĭ Billecoq. Insă el fu destul de impresionat pentru a se arăta de o rezervă maĭ mult decît diplomatică față cu Domnitorul în primele timpurĭ ale ședereĭ sale în Bucureștĭ. Totușĭ el nu întărziă să recunoască Domnitoruluĭ o „superioritate" căreia el se grăbi a aduce omagiul sĕŭ.

[2]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. I, pag. 53. Cf. Scrisoarea din 18 Decembrie 1846 (Archivele Minist. Af. streine din Paris).

[3]) Heliade, în poesia sa, îl face să vorbească pe Domnitor ca fiind cu totul devotat guvernăreĭ poporuluĭ sĕŭ:

Suspinul mă addoarme și mă deștept suspine,
Veghez întreaga noapte, și zioa iar veghiez;
In cugete spinoase și în răpirĭ divine,
La soartea unuĭ popol ne addormit lucrez.

[4]) Nu vom cita din frumoasa poesie a luĭ Aristia decît o strofă:

„Și eată'l că s'alese de toțĭ prea învățatul
De vîrstă foarte fraged, de minte mult vîrtos,
Acel Român, Ciceron Capitolin! Bărbatul
Și cîrma noastră astăzĭ și prinț e virtuos!"

[5]) Panu a scris:

„Această jertfă, această jale,
Privind'o prințul c'ochiĭ umilițĭ,
O sumă scoasă din ale sale
Sloboade pentru nenorocițĭ."

Insă trebuie să ne mărginim, maĭ cu seamă că am spus maĭ mult decît era nevoie pentru a fixa părerea oamenilor cinstițĭ asupra independențeĭ ce presidă alegereĭ luĭ Bibescu, precum și asupra motivelor carĭ îl desemnară alegereĭ Națiuneĭ.

D-nu profesor Tocilescu a preferat pieselor autentice, fraze goale; adevăruluĭ, legenda; documentelor, concursul unuĭ Elias Regnault, unuĭ Ubicini, anonimuluĭ Chainoi. Acest pseudonim ascunde numele luĭ Ion Ghica, dacă trebuie să credem pe pretinșiĭ sĕĭ amicĭ. Nu pot admite aceasta, fiind că prea ar fi înjositoare pentru această rudă a domnitoruluĭ Ghyka, broșura desgustătoare semnată de anonimul **Chainoi**.

Cît privește pe **Ubicini,** secretar al comitetuluĭ resvrătitorilor din 1848, bine plătit pentru a denatura, a calomnia cu prisos domnia luĭ Bibescu și pe acest Domnitor, precum și pentru a cânta faptele resvrătireĭ de la 1848, el și-a îndeplinit așa de bine misiunea sa încît în ceasul de față, familia luĭ maĭ primește încă din partea Statuluĭ român o pensiune de 500 leĭ lunar, datorită recunoștințeĭ defunctuluĭ Ion Brătianu [1].

Eată un prim exemplu de destrăbălare în minciună, ast-fel precum aŭ practicat-o anonimul Chainoi și Ubicini. Adnotăm fie-care din afirmațiunile lor:

---

[1]) Vezĭ discursul defunctuluĭ Ion Brătianu, rostit cu ocaziunea discuțiuneĭ ivite la Cameră, în desbaterea proiectuluĭ de lege privitor la această pensiune, la 22 Februarie 1885.

CHAINOI [1])

„Art. 32 din regulament „prescrie că trebue să se „voteze asupra fie-căruĭ „candidat în deosebi" — **dar aşa s'a făcut** — „se „pretexta o prea mare perdere de timp, și ceĭ 30 de „competitorĭ" — **dar nu eraŭ de cît 21** — „fură „împărțițĭ în șase seriĭ" — **dar nu fură decît patru grupurĭ** — „și se „dete fie-căruĭ alegător „cincĭ bile, din care una „albă" — **afară de a 4-a serie care coprindea şase competitorĭ** — „punînd pe ceĭl'alțĭ candi-„dațĭ serioșĭ cîte doĭ saŭ treĭ „în aceiașĭ serie, eĭ nu pu-„teaŭ lipsi de a-șĭ împărți „cele 190 bile albe ale se-„rieĭ! și de a se paraliza „uniĭ pe alțiĭ" [3]) — **dar nicĭ o serie nu avu maĭ puţin de cincĭ candidaţĭ, numĕr ce desluşeşte pe al bilelor** — „pe cînd, punînd cum „s'a făcut, pe ceĭ doĭ frațiĭ „Bibescu într'o serie dife-„rită, și însoțițĭ de candi-„dațĭ fără partidă, fără nicĭ „un sorț de isbândă" — **ba din contra visti-erul A. Ghyka obţinu 60 de voturĭ.**

UBICINI [2])

„După art. 32 din regu-„lament trebuea să se vo-„teze asupra fie-căruĭ din-„tre eĭ îndeosebi" — **dar aşa s'a făcut** — „în loc „de a face așa, caimacanĭ, „pretextînd o prea mare „perdere de timp, împăr-„țiră pe ceĭ 30 de candidațĭ" — **dar nu era decît 21** — „în șase grupurĭ" — **dar nu fură decît patru grupurĭ** — „și deteră „fie-căruĭ alegător cincĭ bi-„le, dintre care una albă" — **afară de a 4-a serie care coprindea şase competitorĭ.** — „Apoĭ avură grijă ca ceĭ se-„rioșĭ dintre candidațĭ, aceĭ „care era vr'un interes ca „să fie depărtațĭ de la tron, „să fie pușĭ cîte doĭ saŭ „treĭ în aceașĭ serie" [4]) — **dar nicĭ o serie nu avu maĭ puţin de cincĭ candidaţĭ, numĕr ce desluşeşte pe al bilelor** — „pe cînd dd. Bibescu „și Stirbey fură pușĭ fie-„care într'o serie deosibită, „însoțițĭ de competitorĭ ca-„re n'aveaŭ aproape nicĭ „un sorț de a isbuti", etc., „etc. — **ba din contra vistierul A. Ghyka obţinu 60 de voturĭ.**

---

[1]) *Dernière occupation des Principautés par la Russie*, p. 55 și 56.

[2]) *Valachie et Moldavie*, p. 159 (Firmin Didot, édit. Paris).

[3]) și [4]) San-Juan, în *Quelques mots sur la Valachie*, p. 15, răspunde aceșteĭ critice şi arată cât este de răŭ fundată:

„Ordinea de clasare a candidaţilor s'a hotărît după elevaţiunea „și vechimea ranguluĭ. Boierul care avea rangul cel maĭ înalt și

REGIMUL DOTAL

D-nu Grigore Tocilescu nu spune nicĭ un cuvînt în Manualul sĕŭ de la 1899 despre proiectul de lege privitor la regimul dotal; însă în 1900 el are nenorocita ideie de a vorbi despre el:

„*Dar reforma proiectată de Bibescu, cu privire la* zes„trea femeeĭ, *este respinsă. Atare act din partea Adu„năreĭ,* săvîrşit într'un timp cînd Domnul voia „să divorţeze de soţia sa spre a lua în căsăto„rie pe soţia altuia, *se consideră de Principe drept „insultă personală*".

Și atîta tot! Nicĭ un cuvînt despre însușĭ proiectul de lege, ușor și folositor de resumat în cîte-va liniĭ din cauza mareĭ sale însemnătățĭ! Așa încît școlariĭ D-luĭ profesor, lăsațĭ în neștiința scopuluĭ proiectuluĭ de lege, necunoscînd nimica despre *opositiunea sistematică* a Adunăreĭ [1]) a reformelor propuse de Guvern, știind numaĭ că acea

„maĭ vechiŭ, a fost cel d'întâiŭ pe listă: acesta era G. Filipescu, bă„trân de 70 anĭ și președinte al Divanuluĭ: ceĭ din urmă eraŭ firește „ceĭ maĭ tinerĭ. Eată de ce Bibescu era printre ceĭ din urmă. Cu „greŭ s'ar fi putut găsi o combinație care să rĕmână în afară de „orĭ-ce intrigă. De altmintrelea, opiniunea publică desemnase di„nainte pe Bibescu: eată singura influență ce ar fi putut să aibă în„rîurire asupra alegătorilor".

[1]) Ubicini. — Vezĭ în *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 69. — Zossima: *Biographies politiques*. — Kisseleff, *Lettre du 14 avril 1844*. cf. *Domnia luĭ Bibescu*, t. I, p. 222, — și Xenopol, *Istoria Românilor*, t. VI, p. 175.

TABLOUL

No. 1

despre

Regimul Dotal

REGIMUL DOTAL

Chainoi

Scopul Domnitoruluĭ, propunênd proectul de lege de la 16 Martie, **era de a-şĭ rezerva uzufructul zestreĭ Domniţeĭ, după ce va fi divorţat de dênsa** [1]).

Ubicini

Veniturile zestreĭ Domniţeĭ Zoe Brancoveanu, soţia sa, **nu maĭ eraŭ de ajuns** pentru **Bibescu; el vroia să-şĭ apropieze fondul şi acesta era scopul ascuns** al legeĭ privitoare la modificarea regimuluĭ dotal ce el supuse Adunăreĭ [2]).

Elias Regnault

Se pare că **veniturile zestreĭ Domniţeĭ nu maĭ ajungeaŭ luĭ Bibescu şi eată secretul legeĭ noĭ...** [3]).

Billecoq

Un **singur motiv** mâna pe Domnitor să modifice legea, **era hotărîrea ce luase de a divorţa şi de a păstra averea Domniţeĭ** [4]).

Gr. Tocilescu

Dar reforma proiectată de Bibescu, cu privire la zestrea femeeĭ, este respinsă. Atare act din partea Adunăreĭ, **săvârşit într'un timp când Domnul voia să divorţeze de soţia sa spre a lua în căsătorie pe soţia altuia,** se consideră de Principe drept insultă personală [5]).

---

1) *Dernière occupation des Principautés par la Russie,* p. 158.

2) *Univers pittoresque, Valachie et Moldavie,* p. 163, 169.

3) *Histoire politique et sociale des Principautés danubiennes,* p. 228, 229.

4) *Hospodarat Bibesco,* Bruxelles—1848.

5) *Manualul din 1900,* 2-a ediţie.

Adunare a respins proiectul asupra regimuluĭ dotal, vor presupune naturalminte că acest proiect nu era bun.

Oare acesta este scopul ce şi-a propus d. Grig. Tocilescu? Se poate, căcĭ alt-fel nu se pricepe nicĭ tăcerea păstrată asupra proiectuluĭ, nicĭ a doua frază a paragrafuluĭ, maĭ mult decît extraordinară într'un Manual făcut pentru şcoalele secundare de ambe-sexe. Se pare că autorul a vrut şi dînsul să unească glasul săŭ cu acela a luĭ **Chainoi, Ubicini, Elias Regnault, Billecoq,** pentru a respîndi calomnia scornită de Chainoi în privinţa zestreĭ Domniţeĭ Zoe. Pretextul a fost legea asupra regimuluĭ dotal[1]).

Ce uimitoare înţelegere într'o aşa josnică calomnie! Iată inspiratoriĭ d-luĭ Tocilescu, şi dacă el nu a îndrăznit să meargă maĭ departe în cestiunea ce tratăm în momentul de faţă, aceasta o datorim faptuluĭ că el a fost oprit de amintirea lecţieĭ ce noĭ am dat-o d-luĭ Ionel Brătianu, când acesta şi-a permis să reediteze acele calomniĭ contra luĭ Vodă-Bibescu; poate că a maĭ fost oprit şi de ruşinea ce acoperă membriĭ aceleĭ frăţiĭ, de la publicarea ce am făcut-o a documentelor asupra domnieĭ luĭ Bibescu.

Printre aceste documente, unul este de ajuns pentru a distruge această ţesătură de invenţiunĭ grosolane: este decretul instituind o curatelă a

[1]) Vezĭ aci alăturatul *Tabloŭ No. I, despre regimul dotal.* Se va observa uşor că termeniĭ şi expresiunile întrebuinţate de aceĭ autorĭ sunt identice.

avereĭ Domniței. D-nu Xenopol asupra acestuĭ punct pune toate lucrurile pe calea adevăruluĭ în *Istoria Românilor*: *„Se imputǎ Principeluĭ că ar fi „avut de scop a'şĭ ruina soţia, înainte de a o lepăda. „Găsim din potrivă pe Principe, imediat după constatarea „legală a boaleĭ femeeĭ luĭ, lepădîndu-se de averea eĭ „foarte însemnătoare şi instituind asupra eĭ o epitropie „care să îngrijească de interesul copiilor comunĭ, epi„tropie compusă din Episcopul de Buzăŭ, Marele Ban „Filipescu, Logofătul Băleanu, Logofătul Vilara şi pa„harnicul Opran“* [1]).

Și d. Xenopol, după ce a restabilit ast-fel adevărul asupra acestuĭ punct — noĭ pusesem deja faptul în deplină lumină prin documentul [2]) publicat în *Domnia luĭ Bibescu*, — d. Xenopol adaogă : *„Eată cum se scria istoria în acel timp de oarbă des„lănţuire a patimilor“* [3]).

Oare cu scopul de a urma greșelile trecutuluĭ s'a încredințat D-luĭ Tocilescu o catedră de profesor? Nu credem. Datoria luĭ era alta și i-o vom arăta-o, fiind-că se pare că el n'o cunoaște. D-nu profesor era ținut să aducă la cunoștința elevilor seĭ că Domnitorul Bibescu, avînd grija de a mări creditul țăriĭ [4]), supuse Adunăreĭ un proiect de lege care modifica o dispoziţiune primejdioasă a coduluĭ Caragea — disposițiune

---

[1]) *Buletinul Oficial*, 1844, No. 140, pag. 55. Vezĭ și *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 93, 96, 97.

[2]) Vezĭ la Piese justificative No. 2.

[3]) *Istoria Românilor*, de Xenopol, t. VI, p. 164.

[4]) Vezĭ *Quelques mots sur la Valachie*, de San-Juan, pag. 22.

care admitea proba cu martorĭ în orĭ-ce proces. Un exemplu al acesteĭ primejdiĭ: dacă un datornic mărităse fiica sa și vroia să scape de creditoriĭ sĕĭ, a căror drepturĭ eraŭ anterioare promisiuneĭ de dotă, el recurgea la legea Caragea, după termeniĭ căreia *„zestrea promisă avea precădere asupra orĭ-căreĭ creanțe posterioare acesteĭ promisiunĭ“*, și acel datornic dovedea **cu martorĭ** că creanțele sale — cu toate că eraŭ anterioare — eraŭ posterioare promisiuneĭ de zestre.

Proiectul de lege al luĭ Bibescu punea capăt acestuĭ abuz grav; *„el garanta pe creditoriĭ ipotecarĭ contra releĭ credințe a datornicului sĕŭ“*.

— „Aceasta este o dispozițiune“, spunea Domnitorul în Mesagiul Sĕŭ către Adunare [1]), *„care în starea actuală a lucrurilor este imperios reclamată, atît de morala publică cît și de interesele materiale ale țĕreĭ.“*

Și, adaogă autorul cărțeĭ *Quelques mots sur la Valachie,* „în adevăr, în urma regimuluĭ dotal în „vigoare, creditorul soțuluĭ era expus, cînd el „voia să'șĭ acopere creanța din valoarea bunu„luĭ pus în gagiŭ, să vază soția contestîndu-ĭ „acest drept, ajungînd chiar să frusteze pe credi„tor pretextind înapoierea zestreĭ. Proiectul de „lege prevedea că drepturile soțieĭ vor trece după „drepturile creditoruluĭ, orĭ-cînd în momentul „inscripțiuneĭ ipoteceĭ ea ar fi declarat, asupra „cerereĭ ce trebuia să'ĭ fie adresată de tribuna„lul loculuĭ, că ea nu are de exercitat nicĭ o

---

[1]) *Quelques mots sur la Valachie,* de San-Juan, pag. 22.

„înapoere de zestre, precum și nicĭ o preten„țiune asupra imobiluluĭ ipotecat.

„Prin urmare nu era de loc vorba despre „bunurĭ dotale, după cum calomnia a însinuat-o „maĭ tîrziŭ. Aceste bunurĭ rĕmâneaŭ tot inalie„nabile, însă o conivență culpabilă n'ar maĭ fi „fost cu putință, probitatea ar fi reînviat în tran„sacțiunĭ, și, prin urmare, de oare-ce ar fi fost „maĭ multă siguranță pentru împrumutător, do„bînda banilor ce se urcase la 18 și 20% ar fi „scăzut“.

D-nu Xenopol accentuează încă acest mod de a vedea, scriind în *Istoria Românilor* [1]):

„*Dispozițiunile proiectuluĭ luĭ Bibescu eraŭ pe deplin „îndreptățite înaintea rațiuneĭ și a echităţeĭ, și dacă ele „întîlniră în Adunare o împotrivire aproape într'un „glas, ea nu'șĭ poate găsi altă explicare decît în interesul „privat al deputaților, a familiilor saŭ prietenilor lor, carĭ „vroiaŭ să menţină în legiuirea țăreĭ regulele despoietoare „pe care Principele dorea să le înlăture. Ponegritoriĭ „Principeluĭ Bibescu carĭ scriseră maĭ târziŭ asupra „domnieĭ luĭ, se slujiră maĭ ales de legea asupra regi„muluĭ dotal pentru a'l atacă. El îl invinuiră că ar fi „vrut prin acest proiect să încuviințeze bărbatuluĭ dreptul „de a ipoteca averea femeeĭ luĭ. Proiectul luĭ Bibescu „nu conține nicĭ un cuvînt asupra unuĭ drept atît de „anormal, și scriitoriĭ carĭ atribue luĭ Bibescu atare is„codive, sunt* **saŭ neștiutorĭ saŭ de reă credință**“.

---

[1]) *Istoria Românilor*, de Xenopol, t. VI, pag. 164.

Și, nesatisfăcut cu aceste apreciărĭ, d-nul Xenopol a consacrat un noŭ articol cestiuneĭ regimuluĭ dotal în revista *Arhiva*. Fost profesor de drept, d. Xenopol, membru al Academieĭ Române, corespondent al Institutuluĭ Franțeĭ, se bucură în asemenea materie de o competință ce lipsește cu desăvîrșire d-luĭ Gr. Tocilescu.

CONVOCAREA ADUNĂREĬ

Autorul Manualuluĭ din 1900, a doua ediție, povestește în termeniĭ următorĭ că Adunarea a fost convocată de Domnitor la întoarcerea sa din Constantinopole (1844): *„cu nădejdea că va păstra „în toate desbaterile sale liniştea şi vrednicia“* [1]).

Din ce motiv se află această frază în actul de convocațiune, d-luĭ profesor nu'ĭ place să ne o spună. Atuncĭ ce interes ne presintă ea? Dacă nu este însoțită de un comentar, ea are o aparență agresivă. Insemnătatea eĭ nu reiese de cât dacă este explicată, și această explicațiune o găsim în cartea luĭ San-Juan: *„Se pregătise,* ne spune el, *nişte turburărĭ pe timpul călătorieĭ luĭ Bibescu la Constantinopole, în speranța de a detrona pe acest Domnitor* [2]), *şi opiniunea publică desemna pe uniĭ dintre boierĭ pe carĭ alegerea luĭ Bibescu ĭĭ înşelase în*

---

[1]) *Manual de Istoria Românilor* de Gr. Tocilescu, a 2-a ediţie 1900, pag. 471.

[2]) Deja! De altmintrelea nu trebuie să ne mirăm de aceasta, de oare-ce chiar în ziua alegereĭ Domnitoruluĭ Bibescu, Ion Ghica şi alţiĭ juraseră de a'l resturna, într'o consfătuire ţinută la Filaret. Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II.

sperantele lor, ca instigatorĭ aĭ acestuĭ complot" [1]. Apelul făcut de Domnitor, cerênd Adunăreĭ liniște și demnitate, era deci maĭ mult de cât justificat.

De altmintrelea, nu trebuie să ne mirăm de acest procedeŭ a d-luĭ profesor-academician; îl regăsim la fie-care pagină în scrierile d-luĭ Tocilescu.

---

[1] *Quelques mots sur la Valachie,* pag. 24 și 25.

SPORIREA MILIŢIILOR

Nu este de ajuns de a copia, trebuie însă copiat cu mĕsură și tact, adecă a distinge falșul de adevĕr și a nu cădea în ispita calomnieĭ.

A afirma o eroare, o minciună, poate fi oarecum rezultatul neștiințeĭ, a nedibăcieĭ; însă a comite din noŭ, ca din plăcere, aceiașĭ greșală, cu toate că sunt documente autentice, și a însoți această greșală cu comentariĭ răutăcioase, aceasta însemnează a trece peste dispreț.

Vorbind despre proectul de lege asupra sporireĭ milițieĭ, d-nu profesor-academician se ferește de a reaminti motivele grave carĭ făceaŭ grabnică adoptarea acestuĭ proiect; el se mulțumește de a ne arăta unul din motivele invocate de Divan pentru a'l înlătura, adecă: *„Adunarea îĭ refuză în parte o nouă creștere de forță armată spre a nu se arunca fără nicĭ un folos sarcinĭ noĭ asupra țăranilor* [1]*“*.

Așa în cât, dacă nu cunoaștem economia

[1]) *Manual de Istoria Românilor,* de Gr. Tocilescu, a 2-a ediție, pag. 471.

legeĭ propuse, dacă nu suntem în curent cu *„oposiția sistematică“* [1]) a acesteĭ Adunărĭ, am putea crede că aceasta era un act de înțelepciune și de patriotism, pe când nu era în realitate de cât un act de obstrucționism din partea dușmanilor Domnitoruluĭ.

Un istoric, iubitor de adevĕr, ar fi explicat pe scurt că serviciul pichetelor încredințat unor sate riverane a Dunăreĭ în schimbul unor imunitățĭ, devenise o cauză de ruină pentru țăran. Bibescu proiectase — de la venirea luĭ la putere — de a scuti toate satele care fuseseră împuse prin mĕsurĭ posterioare Regulamentuluĭ; că el însărcinase cu acest serviciŭ 1440 soldațĭ chemațĭ a spori cadrele infanterieĭ, pe când el suprimase în acelașĭ timp o parte a cavalerieĭ.

Acel istoric imparțial ar maĭ fi observat încă, în Ofisul Domnitoruluĭ, scopul acestuĭ proiect de lege: „a scuti satele de pe malul Dunăreĭ de sarcina lor obositoare“; el ar fi arătat că aceĭașĭ Adunare, în două rapoarte adresate guvernuluĭ, făcuse aceĭașĭ cerere la epoce maĭ pacinice de cît aceia pe care o străbătea.

„In acest moment în adevăr, adăoga Domni-
„torul, toate popoarele ce se învecinează despre
„Dunăre se află în neastîmpăr, când cete de patru
„cincĭ sute tîlharĭ se plimbă în vederea hotarelor
„noastre, când cercărĭ de comploturĭ aŭ adus și
„aduc neodihnă chiar în sînul acesteĭ țărĭ și când

---

[1]) Ubicini, Zossima, Kiseleff, Xenopol. Vezĭ aice p. 24, 35.

„două-spre-zece miĭ familiĭ ne amenință,—*precum „marturisește însăși Obșteasca Adunare în anul 1842,*— a „ne lăsa, trecînd peste Dunăre, și pe care de am „putut popri până astăzĭ, a fost numaĭ *prin sin- „gura nădejde ce li s'aŭ dat, că peste puțin se vor is- „băvi de acea nesuferită a lor sarcină;* proiect pe „care aveam tot cuvîntul a'l socoti că este d'intru „acelea ce tot Românul urma nu numaĭ a le primi „cu bucurie, dar și a le cere cu stăruință, dacă „Stăpânirea n'ar fi avut grijă, întru asemenea „împrejurărĭ, de a le înfățișa.

„Noĭ, ne maĭ putînd aștepta o maĭ serioasă „chibzuire asupra celor-l'alte proiecte, cîte aŭ „maĭ rămas în cercetarea Cinstiteĭ Obșteștĭ Adu- „nărĭ, am poruncit Miniștrilor noștri a le trage „pe toate, rămînînd ca acea Adunare să se în- „deletnicească numaĭ în cerceterea socotelilor „și a budgetuluĭ și a condițiilor de arenduire și „alte asemenea obicinuite lucrărĭ, care nu se „pot socoti proiecturĭ de pravilă [1])".

Nepăsarea acesteĭ oposițiunĭ pentru siguranța țăreĭ, precum și lipsa eĭ de demnitate, nu meritaŭ un alt respuns. O dovedim prin adresa Adunăreĭ către Domnitor cu data de 29 Februarie. Adunarea este încunoștiințată că cete de tîlharĭ amenință hotarele noastre, și ea respunde: „că a aflat aceasta cu mâhnire, „ea însă nădejduește că și acum ca și înainte „asemenea întîmplărĭ, **miliția pămînteanească,** cu

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu,* tom. II, pag 127, Ofisul Domnuluĭ către Adunare, Februarie, 1844. No. 166.

„cunoscuta eĭ vitejie, va îmbrânci nişte încercărĭ „de năvălirĭ“. I se cere Adunăreĭ de a vota **sporirea** miliţieĭ şi ea propune „de a **micşora** rîn „dul de sarcină impus picheturilor de pe malul „Dunăreĭ“. I se vorbeşte de comploturĭ urzite care sunt o primejdie pentru siguranţa generală, şi ea respunde în mod ironic că „suirea Inăl- „ţimeĭ Voastre pe Scaunul Domnesc este singura „chezăşuire a plăcutuluĭ lor viitor“, etc. Ea vorbeşte de respectul sĕŭ pentru a lipsi şi maĭ bine de respect [1]).

„Acesteĭ Adunărĭ îĭ lipseşte tact“, scrie d-nu Xenopol [2]). *Oposiţiunea* eĭ *sistematică* o face să respingă fără examinare proiectele de legĭ avantagioase pentru ţară, ca *proiectul asupra miliţiilor*, afirmă şi Ubicini care, de altmintrelea, este un maestru calomniator.

Oposiţiune sistematică, declară Zossima, unul dintre membriĭ rezvrătireĭ de la 1848, în broşura sa întitulată *Biografiĭ politice*.

Şi Kisseleff, care 'şĭ cunoaşte lumea, în serisoarea sa către Bibescu de la 24 Aprilie 1844, spune: „*Oposiţiunea ce s'a format în sînul Adunăreĭ „m'a mâhnit în mod sincer. Ea este sgomotoasă şi maĭ „rea decît aceasta — ea nu este sinceră, ea nu este mânată decît de interese private neruşinate şi josnice*“ [3]).

Eată Adunarea din 1843 şi 1844, moştenită de la domnia precedentă; ea este stigmatizată de bărbaţĭ aparţinînd unor partide diferite, unor ţĕrĭ diferite. Numaĭ d-nu profesor Tocilescu o găseşte simpatică!

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 129.

[2]) *Istoria Românilor*, t. VI, p. 175.

[3]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. I, p. 222.

CHESTIUNEA MINELOR

„Cîte-va zile după aceia, Adunarea cere desființarea „jurnaluluĭ Sfatuluĭ administrativ aprobat de Domn, prin „care, fără ca dînsa să fi fost măcar consultată, se în- „cuviințase unuĭ supus rus, Trandafiloff, să exploateze prin „bună învoială cu proprietariĭ verĭ-ce metal ar putea „afla în țară“ [1]).

O primă greșală: Nu era vorba de **a exploata** ci de **a explora**.

A doua greșală: Nu cîte-va zile *înainte,* iar cîte-va zile *după* ce opoziția dăduse o dovadă de lipsa eĭ de bunăcuviință și de lipsa eĭ de respect către Suveran, cerîndu-ĭ *„să anuleze în jurnalul zisuluĭ consiliŭ tot ce era contrariŭ cu legea în vigoare“*, pe când din contra totul, în acel jurnal, era scrupulos conform cu acea lege.

In adevăr, Adresa Adunăreĭ către Domn, care conține această frază, este de la 6 Februarie 1844, No. 166; pe când aceia privitoare la sporirea milițieĭ este de la 29 Februarie 1844, No. 206 [2]).

---

[1]) *Manualul din 1900.*

[2]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag 51 și 128.

Dar de ce să ne mirăm? Ordinea chronologică nu există nicĭ pentru d-nu Tocilescu nicĭ pentru modelele luĭ, și aceasta se explică: interversiunea ce am semnalat-o în ordinea faptelor a lăsat să se presupună că Domnitorul, cedînd mînieĭ, răspunse prin închiderea Adunăreĭ oposițiuneĭ ce 'ĭ făcuse cerereĭ luĭ Trandafiloff. Din contra, Domnitorul, neținînd seamă de această purtare, a așteptat votul asupra chestiuneĭ milițieĭ înainte de a lua o hotărîre.

Un asemenea început în cestiunea minelor promitea. Domnul profesor a întrecut așteptările noastre și nu vom exagera, zicînd că pagina și jumĕtate ce d-sa a consacrat-o acesteĭ cestiunĭ este atît de ostilă Domnitoruluĭ Bibescu pe cît de contrarie adevăruluĭ.

Proiectul de lege asupra minelor este foarte simplu pentru acela care 'șĭ dă osteneala de a citi cu atențiune documentele autentice la dînsul privitoare. Când el veni la ordinea zileĭ, rea voința, care sta la pîndă, profită de această ocaziune spre a'l denatura și a ataca intențiunile Domnitoruluĭ. Maĭ târziŭ el deveni una din armele de predilecție a calomniatorilor seĭ. Vom expune cestiunea în cîte-va cuvinte. Apoĭ ne vom ocupa și de istoria după d-nu academician.

O societate de acționarĭ rușĭ, represintată prin Trandafiloff, adresase Guvernuluĭ Domnitoruluĭ Bibescu o cerere cu scopul de a fi autorizată *să exploreze* țara, unde ea pretindea că găsise semne de mine de aur, dorind apoĭ a în-

cheia contracte de bună voie cu proprietarii—posesorî aî minelor [1]).

Cît privește proprietarii cărora mijloacele de exploatare le-ar fi putut lipsi, saŭ carî nu ar fi vroit să le închirieze pămîntul lor, Societatea ruga pe Domnitor să'î permită de a se substitui Guvernuluî în drepturile ce'î eraŭ recunoscute de art. 179 din Regulament.

Bibescu, sedus de perspectiva de a mări, grație acesteî societățî, veniturile Statuluî și a particularilor, *„preocupat de binele țăreî sale"* [2]), trimise cererea Trandafiloff Sfatuluî administrativ, invitîndu-l să-l înștiințeze cât maî curînd despre a sa părere.

Iată procesul-verbal al Sfatuluî administrativ extraordinar de la 19 August 1843. El este dovada cea maî pipăită a releî credințe precum și a *opozițiuneî sistematice* [3]).

JURNALUL SFATULUÎ ADMINISTRATIV EXTRAORDINAR

19 August 1843.

Astă-zî Joî 19 August anul 1843, în seanța Sfatul administrativ extraordinar, luîndu-se în băgare de seamă rezoluția M. S. Prea Inălțatuluî nostru Domn pusă asupra jalbeî înfățișate M. S. din partea d-luî Alexandru Trandafiloff, atingătoare de propunerea ce aŭ făcut ca să i se deie voie să exploateze prin bună tocmeală și învoială cu proprietarii verî-ce metal ar putea găsi

---

1) *Domnia luî Bibescu*, t. II, pag. 39.

2) Xenopol, *Istoria Românilor*, t. VI.

3) Ubicini, Zossima, Kisseleff, Xenopol.— Vezî aice, p. 24, 35

pe munții Principatului, plătind și Statului ceea ce este legiuit prin art. 179 din Regulament:

Sfatul aŭ chibzuit cele următoare:

1. Cererea însemnateĭ Societăți ce se înfățișează Stăpînireĭ prin organul d-luĭ Trandafiloff, asemănat buneĭ-voințe a M. S. Domnitoruluĭ, meritînd toată luarea aminte, ca o lucrare ce se atinge de desvoltarea venituluĭ Statuluĭ și al particularilor, Sfatul o primește de bună și chibzuește a se da slobozenie să se aducă la îndeplinire, dîndu-se adecă voie orînduiților domnĭ mineralogĭ a se preumbla pretutindenĭ prin munțiĭ țăreĭ ca să urmeze verĭ-ce cercărĭ pentru descoperire de mine, îngrijind a nu se pricinui vre-o vătămare și pagubă proprietarilor.

2. Prin poruncile departamentuluĭ din lăuntru către cîrmuirile județelor, să li se încunoștiințeze slobozenia ce s'aŭ dat acestor mineralogĭ orînduițĭ din partea maĭ sus însemnate proprietățĭ, ca să facă tot felul de încercărĭ pentru descoperirea și dovedirea minelor, puindu-li-se înainte folosința ce izvorăște pentru proprietarĭ cu descoperirea minelor de sub pămînt ce vor rămînea în vecĭ necunoscute fără cercetărĭ făcute cu grele cheltuelĭ și prin oamenĭ cu osebită știință.

3. După cererea ce se va face de către numițiĭ mineralogĭ d-nul Trandafiloff se îndatorează — prin orĭ-ce mijloace va socoti maĭ potrivite, — a se tocmi și a se învoi negreșit cu proprietariĭ acelor moșiĭ unde se vor găsi niște asemenea mine, dînd stăpînireĭ o listă anume atît de proprietariĭ ce vor primi a se învoi, cît și de ceĭ ce nu ar primi a se tocmi, ca pentru ceĭ d'întîiŭ făcîndu-se cunoscut stăpînireĭ precum s'aŭ zis, să poată dobîndi slobozenia stăpînireĭ îndată spre a urma exploatația; iar pentru ceĭ d'al doilea să puĭe la cale guvernul asemănat dispozițiilor art. 178 și 179 ale Reg. Organic.

4. Sorocul ce se cere a i se da de doĭ-spre-zece anĭ întru urmarea exploatațieĭ, are a se socoti, pentru fieşte-care mină în parte, din ziua în care vor da pen-

tru această voie: căcĭ din anul ce i se sloboade pentru o mină este dator a începe și lucrarea eĭ.

Coprinderea acestuĭ jurnal se va supune la cunoștința M. S. Prea-Inălțatuluĭ nostru Domn, și după deslegarea ce se va da, se va aduce la îndeplinire prin departamentul dinăuntru [1]).

Domnitorul, în Ofisul Sĕŭ către departamentul de Interne de la 21 August 1843 (No. 653), aprobă procesul verbal al Sfatuluĭ administrativ extraordinar și ordonă să i se dea fără întîrziere urmarea ce i se cuvine.

Vom observa cu d. Xenopol, că: *„părerea „Sfatuluĭ era în marginele stricte ale legeĭ; nu se auto„riza, dintre cererile luĭ Trandafiloff, decît* **explora„ţiunea munţilor,** *ceia ce nu'l lega maĭ departe. El „nu se opunea contractelor de bună voie între proprietariĭ „și societate, — contracte autorizate prin art. 178 al „Regulamentuluĭ* [2]) *— admitea termenul de 12 anĭ, de*

---

[1]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 47.

[2]) Eată textul articolelor 178 și 179 a Regulamentuluĭ Organic:

Art. 178. — Cînd se va descoperi niscare-va mine în pămîntul vre-unuĭ particular, acesta slobod va fi să lucreze singur, orĭ să le închirieze altuia după voinţa luĭ, dînd Stăpînireĭ a zecea parte în natură, saŭ plătind Vistieriei a zecea parte din cîştig, scotînd maĭ întăiŭ, la amîndouă întîmplările, toate cheltuelile lucrăreĭ.

Art. 179. — Iar de se va dovedi că stăpînul moșieĭ unde s'aŭ găsit aceste mine, după sorocul de opt-spre-zece lunĭ ce 'ĭ va da Domnul, nu va avea mijloc de a le lucra singur, nicĭ va voi a le închiria altuia, atuncĭ Domnul, d'impreună cu obicinuita obștească Adunare, vor chibzui, de vor găsi cu cale, mijloace spre a lucra acele mine, dînd stăpînuluĭ moșiei a zecea parte din cîștig, după ce se vor scoate cheltuielile lucrăreĭ, și pe lîngă aceasta despăgubindu-l, după cuviinţă, pentru stricăciunea ce vor fi pricinuit moșieĭ sale, săpatul și lucrarea minelor.

Păcura, pietrăriile și alte producturĭ, carĭ se întrebuinţează deobște în Principat, nu vor plăti nicĭ o zeciuială.

„oare ce o exploratiune de asemenea natură nu putea fi „considerată fără un termen fix“, termen, adăogăm noĭ, înspirat Domnitoruluĭ de un simțimînt de înaltă prevedere, „precauțiune luată, spune San-Juan, *pentru a menaja proprietarilor mijloacele de a reveni asupra angajamentelor lor, dacă eĭ le vor găsi onerόse.“*

Afară de acesta, contrar cerereĭ luĭ Trandafiloff, Sfatul hotărea, că conform cu art. 179, *„contractul trebuie să decurgă pentru fie-care mină în „particular, din ziua când autorizarea de a începe lu- „crarea va fi fost dată.“* In sfîrșit, el prevedea, pentru proprietariĭ carĭ nu ar vroi să încheie contracte, dispositiunile conținute în acelașĭ articol 179, *adică după termenul de 18 lunĭ ce le ar acorda Domnitorul, mĕsurĭ vor fi luate de dînsul, de acord cu Adunarea,* pentru exploatarea minelor sus zișilor proprietarĭ. De alt-mintrelea, o zecime a beneficiilor era asigurată proprietarilor, oprindu-se maĭ întîĭ cheltuelile întreprindereĭ precum și daunele interese la care eĭ ar avea drept pentru stricăciunile aduse pămînturilor lor de foragele și alte lucrărĭ de mină [1]).

Resultă decĭ lămurit din zisul articol al Regulamentuluĭ, că intervenirea Adunăreĭ **nu era cerută** decît de acea categorie de proprietarĭ, și că reese iarășĭ lămurit din actele guvernuluĭ că Domnitorul *„s'a mărginit strict în drept și în legalitate“* [2]).

---

[1]) Alt-fel zis, el se conforma întocmaĭ articoluluĭ 179 al Regulamentuluĭ organic.

[2]) Xenopol, *Istoria Românilor,* t. VI.

Dar, în acest timp, Trandafiloff, luând asupră-ĭ de a răspîndi în public un proiect de contract neautorizat de guvern, opposițiunea, încuragiată de cîțĭ-va agențĭ consularĭ, dușmanĭ personalĭ aĭ Domnitoruluĭ[1]), profită de acest proiect de contract al luĭ Trandafiloff, pentru a face o Adresă (6 Februarie 1844, No. 166), în care nu vorbește decît de zisul proiect Trandafiloff. Ea constată că domnește o neînțelegere radicală între toate dispositiile legeĭ și textul exemplarelor răspîndite în public — lucru fără mirare, de oare-ce Trandafiloff răspîndise o publicațiune neautorizată — ea nu ține seamă de procesul verbal al Sfatuluĭ administrativ din 19 August 1843, dă povețe Domnitoruluĭ, povețe ce sună rĕŭ, și roagă cu umilință pe Măria Sa *să anuleze tot ce este contrar legilor în vigoare în jurnalul Sfatuluĭ administrativ.*

„Acesteĭ lipse de tact, acestor acuzațiunĭ eronate, acesteĭ rele voințe, acesteĭ ofensă aduse Suveranuluĭ“, — termenĭ foarte dreptĭ întrebuințațĭ de d. Xenopol — Domnitorul răspunde poruncind Sfatuluĭ administrativ de a publica toate documentele privitoare la cererea luĭ Trandafiloff, *„pentru ca toată „lumea să-şĭ dea seamă de insinuațiunile perfide răspîn- „dite în public spre a'l înşela“*; și în Mesagiul Sĕŭ către Adunare (15 Februarie 1844), *„El aminteşte „Adunăreĭ respectul ce ea 'l datoreşte Autorităţeĭ supreme. „El regretă că ea nu a citit cu atențiune hotărîrea Sa şi*

[1]) Printre carĭ, d. Colghun, consul al Anglieĭ, care nu ierta luĭ Bibescu refuzul ce-ĭ făcuse de a-ĭ acorda în căsătorie pe principesa Eliza, fiica sa cea maĭ mare.

„că a bănuit intenţiunile Sale cele mai curate. El o „previne că viitorul eĭ este legat de ajutorul ce cu bună „credinţă şi cu inimă curată, va aduce uneĭ oblăduirĭ „care din minutul ce a luat cîrma, n'a dat dovadă decît „de cele maĭ curate cugetărĭ şi de cea maĭ neobosită „strădanie pentru binele obştesc".

Dar Adunarea vrea să aibă cel din urmă cuvînt; ea îșĭ schimbă terenul și cade în propriele sale rețele; ea îșĭ agravează situația amenințînd pe Domnitor: *„Ea nu 'şĭ va uita datoriile, „avînd după aceasta deplină mulţumire a se mîngîia de „nădejdea că fiinţa şi locul ce înfăţişează staŭ sub su- „zeranitatea şi ocrotirea amîndurora făcătorilor de bine „prea înaltelor puterĭ"* [1]).

In rezumat, această *„oposiţie sistematică"* acuză pe Domnitor că *se atinge de dreptul proprietăţeĭ,* pe când, în afară, ea lăsă să se răspîndească svonurile cele maĭ cĭudate: *„Se vinde ţara la Ruşĭ şi trupe „nu vor întîrzia a o ocupa sub numele înşelător de minierĭ."*

Totușĭ Domnitorul nu 'șĭ pĭerde răbdarea; el speră că va readuce Adunarea la simțiminte maĭ patriotice și pentru aceasta, el se reazemă asupra proiectuluĭ de lege privitor la sporirea milițieĭ. Zadarnică speranță. Atuncĭ, *avînd dovada că această oposiţiune este incapabilă de o deliberare serioasă oare-care,* Domnitorul dă poruncă *„să i se „retragă toate cele-l'alte proiecte de legĭ şi de a nu-'ĭ „lăsa decît socotelile budgetuluĭ, condiţiunile de arendărĭ „publice şi cîte-va alte lucrărĭ curente"* [2]).

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu* t. II, pag. 58; Adresa Adunăreĭ către M. S. Domnitorul, No. 205. din 24 Febr. (8 Mart.) 1844.

[2]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, p. 127.

Iată istoricul campanieĭ duse contra luĭ Bibescu cu ocaziunea cestiuneĭ minelor.

Să ne reîntoarcem acuma la d-nu profesor Tocilescu și să examinăm cît se poate de scurt povestirea ce el face elevilor seĭ despre această cestiune.

La paginile 471 și 472, domnul academician taxează ca: *„cu totul nechibzuită şi nu se poate „maĭ periculoasă în împrejurările politice şi condiţiunile „economice de atuncĭ ale ţăreĭ“*, concesiunile făcute luĭ Trandafiloff, de Sfatul administrativ extraordinar, cu scopul de a explora munțiĭ noștri. S'ar putea rĕspunde domnuluĭ profesor, fără a atinge amorul sĕŭ propriŭ, că Bibescu-Vodă era poate maĭ bun judecător decît dînsul despre circumstanțele politice în care se afla atuncĭ țara.

In ce privește chestiunile economice, contestăm în mod absolut d-luĭ Gr. Tocilescu dreptul de a vorbi; el ne-a dovedit că cestiunile economice fac parte dintr'un domeniŭ care 'ĭ este cu totul strein [1]).

Să relevăm încă, în paginile citate maĭ sus, aceste cuvinte: „Modelul de contract publicat „de Trandafiloff, **atingea (ataca) în mod direct „drepturile proprietăţeĭ funciare**.“ Ce are a face aicĭ „modelul de contract“ făcut de Trandafiloff fără autorizațiunea guvernuluĭ?

Pentru ce d-nu Gr. Tocilescu, fiind-că vorbește de dînsul, nu apără guvernul de orĭ-ce

---

[1]) Vezĭ aice pag. 2, 4.

rĕspundere într'un fapt la care n'a avut nicĭ o parte? Fiind-că adevĕrul nu-l preocupă nicĭ într'un fel și că el se mărginește a copia în mod slugarnic și a ponegri. Ast-fel el nu uită de a reaminti cuvîntul tînĕruluĭ deputat Filipescu: *„Vrea să ne vîndă Rușilor;“* precum și fabula luĭ Heliade *„Grădinarul și măceșul“* care este numaĭ... un basm — făcut cu scopul de a rĕscula țara contra proiectuluĭ.

De două orĭ vedem apărînd acuzațiunea — de două orĭ falșă — „că concesiunea de a exploata de bună voie orĭ-ce metal ce s'ar găsi în sînul pămîntuluĭ a fost dată luĭ Trandafiloff de către Sfatul administrativ *fără măcar ca Adunarea să fi fost consultată“*.

D-nu profesor intenționat lasă să se creadă că M. S. a călcat legea. Noĭ îl trimitem să studieze art. 178 și 179 din Regulament și la procesul-verbal al Sfatuluĭ administrativ extraordinar [1]). Dând puțină atențiune, d-nu Gr. Tocilescu va băga de seamă că nu sunt două modurĭ de a înțelege acest document și cele două articole, ce nu sunt obscure decît pentru aceĭ carĭ nu știŭ să cetească. Ast-fel San-Juan în broșura sa: *„Quelques mots sur la Valachie“* [2]); d-nu Fr. Damé în cartea sa *„Istoria Româniеĭ contimporane“* [3]); d-nu Xenopol în cartea sa *„Istoria Românilor“*, recunosc în unanimitate că guvernul Domnitoruluĭ s'a conformat, în această afacere, în mod riguros, legeĭ. Ast-fel va fi în

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 44 și 47.

[2]) *Quelques mots sur la Valachie*, pag. 25 și 26.

[3]) *Histoire de la Roumanie Contemporaine*, pag. 34 și 35.

viitor judecata orĭ-căruĭ scriitor independent şi nepărtinitor.

Maĭ departe se află raportată lecţiunea dată Adunăreĭ de către Domnitor; însă despre actul care îndritueşte această lecţiune, despre lipsa de respect către Şeful Statuluĭ, despre ameninţarea cuprinsă în Adresa din 24 Februarie, nicĭ un cuvînt. Oare autorul Manualuluĭ din 1900 s'ar teme de a dăinui prestigiul ziseĭ Adunărĭ?

Dar iată-ne transportaţĭ de o dată în plin lirism. D-nu profesor deplînge că Bibescu, pentru a suspenda Adunarea, a avut recurs la Sublima Poartă, „*act*, zice el, *cu atât maĭ de neaş-* „*teptat din partea unuĭ Domn care în ziua încoronăreĭ* „*sale apăruse îmbrăcat în costumul luĭ Mihaĭ-Viteazu, iar* „*cu prilejul viziteĭ la mănăstirea Dealuluĭ îngenunchiase* „*şi sărutase mormîntul eroului de la Călugărenĭ*".

El se plînge că Bibescu: „*uitînd că el însuşĭ,* „*ca deputat, redactase puţinĭ anĭ maĭ înainte, în numele* „*Obşteşteĭ Adunărĭ şi sub forma de rĕspuns la Mesagiŭ,* „*actul de acuzare al întregeĭ Domniĭ a luĭ Vodă-Ghyka, —* „*aceiaşĭ persoană înălţată acum pe Tron, nu îngăduia* „*aceluiaşĭ corp politic nicĭ măcar expresiunea* **uneĭ** „**simple dorinţe**" [1]).

Această „*simplă dorinţă*", — mărgăritar încadrat de d. profesor Tocilescu în Manualul sĕŭ pentru uzul inocenţilor, — era o simplă grosolănie pe care această Adunare nu s'a temut de a o altoi, „*foarte umil*" de alt-fel, o lipsă de respect, pe

[1]) *Manualul de Istoria Românilor,* din 1900, pag. 471, 472.

urmă o sfidare către Suveran. Ințelegem ca d. profesor să fi preferat ca Bibescu să fi luat asupră'ĭ singur răspunderea de a suspenda Adunarea. Consecințele imediate ar fi fost o ridicare de scuturĭ din partea oposițiuneĭ și desordinĭ în toată țara. Tînărul deputat Filipescu n'ar fi perdut ocazia de a arunca altă frază de sensație, Heliade ar fi compus o nouă fabulă, culese cu îngrijire și una și alta în Manualul din 1900, și d. Gr. Tocilescu, în indignarea sa, n'ar fi găsit accente destul de puternice pentru a vesteji acest act ce el ar fi arătat ca îndrăsneț, arbitrar, al luĭ Bibescu, act îndeplinit, ar fi strigat el, fără intervenția puterilor garante și cu călcarea tractatelor!

Insă țara nu ar fi câștigat nimic din aceasta.

Servindu-se, contra acesteĭ Adunărĭ, de armele cu care ea amenințase pe șeful putereĭ, ne închizînd-o, nesuspendînd-o, pentru un timp nemărginit, decît cu aprobarea puterilor ocrotitoare și suzerane, Domnitorul a făcut un act de politică înțeleaptă; el a ridicat perturbatorilor un pretext de a se răscula.

„Totuşĭ, în cele din urmă, conchide d. profesor, *„Bibescu se văzu silit a da dreptate deplină opiniuneĭ „publice, căcĭ revocă concesiunea luĭ Trandafiloff"*.

Și aceasta este contrariŭ adevăruluĭ. Bibescu nu a fost nevoit de a revoca concesiunea Trandafiloff de frica opiniuneĭ publice; procedînd ast-fel, el n'a avut altă grijă decît de a liniști spiritele întărîtate și numaĭ după ce a privit cu sânge rece situațiunea și a deplîns emoțiunea

ridicată printre supușiĭ seĭ, el a respins cererea societățeĭ miniere ruseștĭ. Trebuia în adevăr oare-care curagiŭ pentru a înfrunta supărarea legitimă a Rusieĭ, a căreĭ amor-propriŭ, interesat la succesul luĭ Trandafiloff, fusese jignit de către o oposițiune îndreptată în mod vădit contra eĭ, în același timp ce era îndreptată și contra luĭ Bibescu. Punînd pe Domnitor într'o posițiune falșă față de puterea ocrotitoare, oposițiunea nădăjduia că 'l va obliga să abdice. Ea fusese de două orĭ decepționată. M. S. n'a abdicat de loc și Rusia, în înalta eĭ înțelepciune, nu i-a păstrat nicĭ un dor de răzbunare pentru neizbînda luĭ Trandafiloff.

Cincĭ-zecĭ de anĭ maĭ tîrziŭ, în 1895, chestiunea minelor fu reluată de către guvernul conservator și o lege fu votată de către Parlament. Insă, întocmaĭ ca și oposițiunea din 1844, partidul liberal-național duse o violentă luptă contra legeĭ. Nepresentînd-o Camerelor, el o întrebuință ca armă de luptă și o atacă ca neconstituțională.

Ast-fel, la o jumătate veac de depărtare, regăsim aceste triste moravurĭ politice încă în viață, moravurĭ carĭ constă, pentru un partid, în împiedecarea saŭ distrugerea a tot ce a făcut saŭ a voit să facă cel-alt partid.

*

Poate că am insistat prea mult asupra cestiuneĭ minelor, dar am fost nevoițĭ a o face. Lipsa de bună credință care caracterisează toate scrierile eșite din condeiul dușmanilor Domni-

TABLOUL

No. 2

despre

Chestiunea Minelor

CHESTIUNEA MINELOR

Ubicini	Elias Regnault	Heliade	Tocilescu
Un industriaş rus, numit Trandafiloff, **obţinuse** un contract prin care i se acorda **dreptul exclusiv de a exploata toate minele din Muntenia.**	**Un agent rus,** Trandafiloff, **bine primit de Domnitor, recomandat de dînsul miniştrilor sĕĭ, dobîndise concesiunĭ nemărginite.**	**Bibescu primi cu bunăvoinţă** pe Trandafiloff, **şi'l recomandă cu tot dinadinsul ministeruluĭ sĕŭ.** Trandafiloff **luase în posesie munţiĭ noştri pe un timp nemărginit.**	**Se încuviinţase unuĭ supus rus,** Trandafiloff, **să exploateze verĭ-ce metal ar putea afla în ţară.**
Vorbea de a *aduce din Rusia* **5000 de lucrătorĭ.**	Spunea pe faţă că *are să aducă din Rusia* **5000 de lucrătorĭ.**	Avea şi depline puterĭ *de a chema din Rusia* **4-5000 de lucrătorĭ.**	
Ţara românească se putea crede în ajunul **uneĭ noĭ năvălirĭ muscăleştĭ.**	Era o adevĕrată înstrăinare a pămîntuluĭ. Era **introducerea uneĭ garnizoane ruseştĭ . . .**	Şi dacă aceştĭ oamenĭ eraŭ **soldaţĭ saŭ saporĭ îmbrăcaţĭ tiptil,** atît maĭ bine se zicea . . .	Domnul, în loc de a vedea **pericolele reale** ale concesiuneĭ şi a ţine seamă **de temerile şi grijile** ce ea deşteptase . . .
Adunarea lua de la sine în mână afacerea **ca fiind singurul judecător** într'o **cestiune atingĕtoare** tot-d'o-dată **şi de proprietate şi de siguranţa Statuluĭ.**	Toate aceste se făcu **fără a lua sfat de la Adunare, singurul judecător** legiuit într'o **cestiune atingĕtoare** tot o dată **şi de proprietate şi de siguranţa Statuluĭ.**		**. . . Fără ca dênsa** (Adunarea) **să fi fost măcar consultată . . .** . . . Modelul contractuluĭ **atingea în mod direct drepturile proprietăţeĭ funciare** (p. 471).

N. B. Aicĭ se vede în mod apriét sistemul de insinuărĭ special d-luĭ Tocilescu. El nu cuteză a numi Rusia, dar aţinteşte la ea, în cuvintele *pericolele* **reale,** frază ce corespunde aceleia luĭ Elias Regnault: **înstrăinare** *a pămêntuluĭ,* şi *introducerea uneĭ* **garnizoane ruseştĭ,** precum şi aceleia luĭ Ubicini: *uneĭ noĭ năvălirĭ* **muscăleştĭ,** saŭ încă cu: **saporiĭ îmbrăcaţĭ tiptil,** după Heliade.

lului 46, — numai boeri pămînteni saŭ pămînteniți cîți se vor afla în rangul întăiŭ.

„Cît pentru acei nouă-spre-zece deputați de județe, ei se vor alege, — potrivit cu § B al articolului 45, — dintre stăpînii de moșii, tot dintr'acel județ, și vor fi boeri, feciori de boeri, avînd vîrsta de trei-zeci de ani deplin. Iar alegătorii ai acestora nu vor putea fi în fie-care județ, — potrivit cu § B al articolului 46, — decît cei mai însemnați boeri care locuesc în locurile acelea unde trebuie să se facă alegerea, și cari vor avea vîrsta de cel puțin două zeci și cinci de ani.

„Ori-ce pildă necorespunzătoare acestor de mai sus articole ale pravilei, s'ar putea aduce, nu se va lua în nici o băgare de seamă: căci unde sunt pravili, pildele împotrivitoare acestora nu pot avea nici o tărie.

„Cu acest prilej, nu ne putem popri de a îndemna pe toți alegătorii să aducă întru îndeplinirea îndreptului ce li se dă de pravilă, *duh liniștit și iubitor de binele obștii*, împreunîndu-și glasurile asupra acelora pe care i vor cunoaște cu mai bună știință de ale părții locului și cu sentimente nevătămate de patimă și mai iubitoare de Patrie.“

Iată legea.

Să vedem ce ea are de comun cu scornirile unor oameni ca Chainoi, Elias Regnault, Ubicini, Heliade și în zilele noastre cu Manualul d-lui profesor Tocilescu. Tabloul alăturat[1]) permite de a îmbrățișa dintr'o privire toată gama imaginațiunei lor și de a'și da din noŭ seamă de armonia mișcătoare care'i conduse spre reŭ.

Articolele legei electorale care precedează, ne permit de a pune capăt calomniei. Vom adă-

---

[1]) Vezi alĕturatul *Tabloŭ No. 3 despre Cestiunea electorală.*

oga numaĭ rezumatul atît de limpede a chestiuneĭ electorale datorit unuĭ jurisconsult, d-luĭ Xenopol.

„Principele îșĭ aduce aminte de sfaturile date de Kisseleff, că ar trebui măcar să se silească a obține o majoritate în Adunare; în loc însă de a întrebuința mijloacele corumpătoare îndegetate luĭ de Kisseleff, el ajunge la acelaș rezultat pe calea legală, aplicând strict dispozițiile electorale conținute în Regulament, și care-ĭ dădeaŭ putința a răstringe din representarea țăreĭ numĕrul boierilor marĭ, care se înșira așa de ușor în *oposiția sistematică.* Până atuncĭ Adunarea se alcătuise maĭ în totul din boierĭ marĭ, care deși stăteaŭ cu locuința în Bucureștĭ, având moșiile prin districte, îșĭ puneaŭ candidaturile acolo pe unde aveaŭ proprietățile lor, impotriva articoluluĭ 46 al Regulamentuluĭ Organic, care dispunea *ca ceĭ 18 deputațĭ aĭ județelor precum și aceĭ aĭ orașuluĭ Craiova vor fi aleșĭ printre boerii ceĭ maĭ de samă saŭ fiĭ de boerĭ care locuiesc în părțile unde trebue să se facă alegerea.*

„Bibescu dispune prin convocarea pentru alegerĭ că aplicarea legeĭ de astă dată ar trebui să aibă loc, și că boeriĭ domiciliațĭ în Bucureștĭ nu vor maĭ avea dreptul a-șĭ pune candidatura în ținuturĭ. Această măsură, la care boeriĭ nu se așteptase și care le veni ca un trăsnet pe cap, provoacă în sînul lor o mișcare ne maĭ pomenită și protestărĭ, tot atît de viĭ pe cît și de neîntemeiate, la Poartă și la cabi-

TABLOUL

No. 3

---

despre

Chestiunea Electorală

CHESTIUNEA ELECTORALA

Chainoi

Bibescu **trimise prefecţilor instrucţiunĭ cu totul contrariĭ spirituluĭ legeĭ electorale,** *precum şi a tot ce se făcuse până atuncĭ.*

El elimină **nouĕ zecimĭ** *dintre ceĭ* **eligibilĭ;** *în ce priveşte pe alegĕtorĭ* **el nu micşoră** *numărul lor, însă* **obligă** *pe cea maĭ mare parte dintre dinşiĭ* **să meargă să voteze în Capitală.**

El îşĭ asigură ast-fel **opt-spre-zece candidaţĭ condemnînd unul.**

Prin acest sistem, eraŭ în districtul Ilfov, la Bucureştĭ, **aproape o mie de alegătorĭ,** *pe cînd cele-l'alte colegiĭ nu număraŭ* **decît cincĭ până la douăzecĭ.**

Elia Regnault

Bibescu **trimise prefecţilor instrucţiunĭ în opoziţie directă cu spiritul legeĭ electorale.**

El elimina **nouă-zecĭ** *dintre* **eligibilĭ,** *în ce priveşte pe alegătorĭ* **el nu micşoră** *numărul lor, însă el schimbă toate circumscripţiunile electorale,* **obligînd** *pe cea maĭ mare parte dintre dînşiĭ* **să meargă să voteze în Capitală.**

El **sacrifică un colegiŭ** *pentru* **a fi stăpîn pe toate cele-l'alte.**

Prin acest sistem, eraŭ în districtul Ilfov, la Bucureştĭ, **aproape o mie de alegătorĭ,** *pe cînd cele-l'alte colegiĭ nu număraŭ* **decît cincĭ până la douăzecĭ.**

Golescu, Heliade, Tell

membri Locotenenţeĭ Domneştĭ

Bibescu, după ce a lăsat ţara timp de treĭ anĭ fără representaţiune naţională, convocă **după placul sĕŭ, falşificînd legea electorală,** *o nouă Adunare, de astă dată cu totul a luĭ,* a căreia prim act fu *de a vota* **un bill de indemnitate Domnitoruluĭ pentru toată purtarea sa trecută** [1].

[1]) E cea maĭ frumoasă laudă pe care — fără să'şĭ dea seama — D-niĭ Locotenenţĭ Domneştĭ fac acesteĭ Adunărĭ şi Domnitoruluĭ, dacă voim să considerăm reformele cu carĭ Bibescu înzestră ţara sa în aceştĭ treĭ anĭ, şi actele marĭ ce El a îndeplinit cu noua Adunare în timpul anilor 1847 şi 1848.

Ubicini

Bibescu convocă colegiile electorale pentru 25 Noembrie a anuluĭ următor **pentru a'şĭ lua timpul** de a alcătui o **Adunare după placul sĕŭ**.

... Adunarea nu sluji *decît a da o aparenţă de legalitate* **măsurilor administrative şi financiare cele maĭ ruinătoare pentru ţară.**

Tocilescu

Vodă Bibescu spre a'şĭ **asigura maĭ dinainte majoritatea în viitoarea Adunare,** dispuse ca boeriĭ trăitoriĭ în Bucureştĭ, *să nu poată nicĭ vota în judeţe nicĭ să'şĭ pună acolo candidatura.* Asemenea măsură era **cu totul împotriva spirituluĭ Regulamentuluĭ Organic, a practiceĭ de până atuncĭ.**

Domnitorul *putu face să i se voteze* **toate măsurile administrative şi financiare, spre ruina desăvêrşită a ţĕreĭ** [1]).

[1]) D-nu Gr. Tocilescu care a copiat în mod slugarnic de la Ubicini acest sfîrşit de frază în Manualul săŭ din 1899, p. 393, nu maĭ reproduce în Manualul din 1900, Ed. II, cuvintele: **spre ruina desăvêrşită a ţĕriĭ.**

torului Bibescu, publicarea unor Manuale în uzul tineretului nostru — ca acela al d-luĭ profesor Tocilescu — ne-aŭ impus oare-care desvoltărĭ.

De aceia noĭ am crezut folositor de a închide cestiunea minelor prin tabloul ce va urma [1]). Cititorul, pus prin documente în curentul amănuntelor proiectuluĭ de concesiunĭ, va pricepe îndată complotul urzit contra luĭ Bibescu de Chainoi, Ubicini, Elias Regnault, Billecoq și alțiĭ. Această ceată de răŭ-făcătorĭ, neprevăzînd că va suna o dată ceasul uneĭ drepte judecățĭ, că o mână răzbunătoare îĭ va smulge acea mască de pe obraz și va arunca manoperile sale josnice în dispreţul oamenilor cinstițĭ, a mers cu neobrăzarea peste toate hotarele permise.

Cititorul să bine-voiască a examina tabloul alăturat: el va vedea acolo acuzațiunĭ identice formulate în termenĭ identicĭ. Aceasta este dovada cea maĭ strălucită că ne aflăm în presența unor oamenĭ înhămațĭ, supușĭ, făptuind orbește după o poruncă dată.

Iată dar sorgintele cele curate unde d-nu Gr. Tocilescu pescuiește materialul din care compune *Manualul de Istoria Română,* în uzul scoalelor secundare de ambe-sexe.

---

[1]) Vezĭ aice alĕturat *Tabloul No. 2, despre Cestiunea Minelor.*

CHESTIUNEA ELECTORALĂ

Puterile Adunăreĭ, care fusese prorogată, expirînd la 15 Noembrie 1846 și deschiderea viitoareĭ Adunărĭ trebuind să aibă loc la 1 Decembre același an, Domnitorul luă dispozițiunile sale și dădu instrucțiunile prescrise de Regulamentul Organic pentru alegerea deputaților.

Aplicând în mod strict legea, căreia boeriĭ ceĭ marĭ nu se supuseră niciĭ odată, M. S. nădăjduia de a nu se maĭ afla în fața unor obstrucționiștĭ fără capacitate și fără patriotism. Speranța sa nu fu înșelată.

Prin decretul din 26 Octombrie 1846 [1]), Domnitorul crede că este necesar a reaminti calitățile cerute pentru a fi alegător și eligibil.

„... Aceĭ două-zecĭ de boierĭ de întîiul rang", zice decretul, „urmează ca — potrivit cu § B al articoluluĭ 45 — să fie după vechiul obiceiŭ pămîntenĭ saŭ pămînteniți și să aibă vîrsta cel puțin de treĭ-zecĭ de anĭ, iar alegătoriĭ lor trebuie a fi, — potrivit cu § B al artico-

---

[1]) *Buletinul oficial*, No. 79, pag. 233.

Să nu vĕ maĭ miraţĭ apoĭ ca Ioan Brătianu să fi înflorit cu laude memoria luĭ Ubicini în şedinţa Camereĭ de la 22 Februarie 1885. Fericiţĭ să se crează contribuabiliĭ, pe carĭ glorificarea Legendeĭ de la 1848 precum şi falşificarea istorieĭ lor, nu-ĭ costă decît 6000 leĭ pe an[1]).

*

Totuşĭ trebuie să recunoaştem că d-nul Tocilescu, după ce neştiuse domnia luĭ Bibescu timp de atîţia anĭ, s'a hotărît să povestească maĭ pe larg evenimentele de la 1842 la 1848. In adevăr el le-a denaturat; totuşĭ a făcut pomana de zece liniĭ unora din actele aceşteĭ domniĭ. Iată-le:

„In decursul domnieĭ Bibescului se începu con-„struirea maĭ multor şosele; se făcu podul de la Slatina „peste Olt, un cheiŭ la Brăila şi grădina Cişmegiuluĭ în „Bucureştĭ. Tara vamală fu sporită de la 3⁰/₀ la 5⁰/₀, „desfiinţîndu-se vămile dintre Ţara-Romînească şi Moldova. „Se organiză corpul pompierilor şi se aduse oare-carĭ „îmbunătăţirĭ în armată. Căzărmĭ fură construite în Bu-„cureştĭ, Craiova şi Ocna, precum şi pichete pe tot lungul „Dunăreĭ. Unele monastirĭ se repararâ şi se făcură şi „închisorĭ în maĭ multe locurĭ. In fine se desrobiră ţiganiĭ „mănăstireştĭ aĭ Episcopiilor, Mitropolieĭ şi altor aşeze-„minte publice, nemaĭ remînînd robĭ decît ţiganiĭ parti-„cularilor“ [2]).

---

[1]) Pensiunea familieĭ Ubicini, de 500 leĭ pe lună.
[2]) Manualul d-luĭ Gr. Tocilescu din 1900, pag. 473.

Prea bine; dar d-nul Tocilescu, profesor la Universitate, ar putea să ne spună oare pentru ce își pierde timpul umplînd mai multe paginĭ cu insanitățile ceteĭ de răŭ-făcătorĭ deja citate, și de ce, când se află în presența unor reforme capitale ce pun în lumină ideile și patriotismul prevăzător al Domnitoruluĭ, d-sa se mărginește numaĭ a le înregistra?

Desrobirea țiganilor, măsură umană și civilisatrice; „suprimarea vămilor între cele două Principate, primul pas făcut spre fuziunea intereselor celor două țerĭ surorĭ“ [1]), — ceea ce permite să se scrie în 1853 în proiectul condițiunilor de arendare a vămilor fraza următoare: „*pretutindenĭ unde în asemenea împrejurărĭ se vorbește de hotare, trebuie a se înțelege linia ce încunjoară amîndouă Principatele,*“ — toate acestea sunt oare acte de aceeașĭ importanță ca și construirea uneĭ cazărmĭ? Și în această privință nu ar fi oare de maĭ mult folos pentru elevĭ, să învețe că Bibescu creă *prima școală militară din țară* [2]), și să cunoască solicitudinea [3]) ce acest Domnitor arătă armateĭ, de cît de a ști că el construi cazărmĭ în Bucureștĭ, Craiova și Ocna?

Mențiunea legilor făcute în favoarea țăranilor, legile de la 3 și 5 Aprilie 1843, de la 28 Iunie 1845, de la 23 Maĭ 1847, lupta întreprinsă de Bibescu-Vodă în

---

[1]) Xenopol, *Istoria Românilor,* t. VI.

[2]) Decretul de la 13 Iunie 1847, creînd o școală militară la Bucureștĭ. Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag. 283.

[3]) Boleac, *Trompeta Carpaților.*

netul de St. Petersburg. Textul însă cel neîndoelnic al legeĭ, care nu dădea loc niciĭ uneĭ interpretărĭ, lăsâ izbânda pe partea Domnuluĭ. Prin atare măsură, Principele se apropie de partidul democratic, în sensul de atuncĭ, toate elementele altele de cît boeriĭ ceĭ marĭ; de o camdată cel puțin de boeriĭ ceĭ micĭ, care putură și eĭ să intre în Adunarea cea cu totul închisă de Regulament tuturor celor ce nu eraŭ boerĭ [1]).“

Inainte de a merge maĭ departe, să arătăm încă odată disprețul luĭ Ubicini pentru adevăr precum și destrăbălarea luĭ în domeniul fantasieĭ. El pretinde că „Bibescu, la întoarcerea sa „din Constantinopol, convocă colegiile electorale „pentru *25 Noembrie a anuluĭ următor*, spre a avea „timp să'șĭ compună o Cameră pe placul sĕŭ. „El reuși după a sa dorință, astfel în cât Adu-„narea, a căreĭ întrunire o provocase Curtea Su-„zerană, cu **scopul de pune capĕt exacţiunilor „şi abuzilor Domnitoruluĭ,** nu folosi de cât pen-„tru a da o aparență de legalitate, măsurilor „administrative și financiare celor maĭ desas-„troase pentru țară.“

Noĭ rĕspundem:

1. Prin decretul de la 27 Octombrie 1846, ziua

---

[1]) Imprumutăm aceste câte-va liniĭ în privința alegerilor din 1846, sumariuluĭ făcut de d. Xenopol, despre *Domnia luĭ Bibescu* în vol. VI, p. 186, al *Istorieĭ Românilor*. Nu poate fi cine-va maĭ exact, nicĭ maĭ precis.

pentru alegerea deputaților a fost fixată la 15 Noembrie a aceluiași an, iar nu a anuluĭ următor;

2. Data alegerilor este fără îndoială 15 Noembrie iar nu 25;

3. Curtea Suzerană, prin Firmanul sĕŭ, aprobă și *recunoaște că, printre boerĭ și înaltul cler, cițĭ-va membri, seduşĭ fără îndoială de către intrigile culpabile a câtor-va răŭ-voitorĭ,* **aŭ comis acte condemnabile, de natură a turbura buna ordine şi a rătăci spiritul public; că aceste persoane aŭ arătat în cea de pe urmă Adunare generală relele lor aplicărĭ** și că acestea sunt cauzele **carĭ aŭ silit înaltă înţelepciune şi prudenţa Domnitoruluĭ de a pronunţa închiderea înalteĭ Adunărĭ.**

Departe de a provoca întrunirea Adunăreĭ, în scopul, ce pretinde Ubicini, de a reprima nelegiuirile și abuzurile de putere ale Domnitoruluĭ, **Firmanul** [1]) **lasă în grija luĭ Bibescu de a proroga redeschiderea Adunăreĭ generale până în ziua cînd El va socoti că spiritele rătăcite aŭ reintrat în calea bineluĭ,** adecă timp atît cît El va socoti necesar [2]).

4⁰ Cât privește „mĕsurile administrative și „financiare cele maĭ desastroase pentru țară“, noĭ am dovedit cu documente că Vodă-Bibescu, abdicând, a lăsat țara luĭ fără nicĭ o datorie și toate casele Statuluĭ pline [3]).

---

[1]) Firmanul dat la mijlocul Gunoziul-Ahîruluĭ, în anul Hegireĭ 1260.

[2]) D-nu Xenopol zice în această privință în opera sa *Istoria Românilor,* p. 186: „Bibescu lasă Adunarea suspendată pentru tot restimpul perioadeĭ legiuitoare până în anul 1846, cînd, sfîrşindu-se mandatul eĭ, țara trebuia să proceadă la nouĭ alegerĭ“.

[3]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II.

Dar oare d-nu Tocilescu are timp să se ocupe cu aceasta?

El este grăbit să ajungă la *faptele mari* din 1848, să tămîieze ilustrațiunile care sunt fala unuĭ partid născut din acea resvrătire și de a servi elevilor seĭ clișeurile învechite ale Legendeĭ. Despre istorie? Dar ce'ĭ pasă d-luĭ profesor, dacă el glorifică, cu o lipsă de mustrare de conștiință ce întristează, omorul și trădarea: „Suferințele „și maĭ ales jugul străin deșteptase simțul na-„țional al Românieĭ întregĭ, care în numele *drep-„tățeĭ și frățieĭ, se ridica ca un singur om spre a'și lua rînd în calendarul națiilor celor viĭ*" [1]).

Ce cuvinte goale!

Domnia luĭ Bibescu respunde argumentuluĭ „jugul străin".

Cît privește *suferințele* Românieĭ, d-nu Tocilescu va citi cu folos — poate — rezumatele următoare a răspunsurilor făcute de Obșteasca Adunare, în 1846 și 1848, mesagiilor Domnitoruluĭ:

1846 Decembre 12: „Obșteasca Adunare aduce un omagiŭ adevăruluĭ recunoscînd că nicĭ într'o altă vreme starea dinăuntru a țăreĭ n'a avut o înfățișare maĭ fericită; depune la picioarele M. S. tributul prea respectuoaseĭ sale recunoștințĭ pentru toate faptele marĭ săvîrșite: asigurarea buneĭ stărĭ și siguranțeĭ obșteĭ; ușurarea adusă locuitorilor satelor; economia întrodusă în finanțe; îmbunătățirea stăriĭ milițieĭ; năzuințele de a nimici obicinuințele vicioase, triste rămășițe ale unor vremurĭ de nenorocire; noĭ foloase chezășuite comer-

---

[1]) Manualul din 1900, pag. 478.

țuluĭ: restrîngerea legăturilor între cele două Principate: reforme aduse în exploatarea ocnelor; lucrărĭ însemnate începute în toată Țara-Românească; mănăstirĭ ridicate din ruine, îngrijire neobosită a Domnuluĭ, în afară ca și înăuntru, pentru interesele obșteștĭ..." [1]).

1848 Februarie 7: „Adunarea se arată pătrunsă de cea maĭ vie mișcare și cea maĭ adîncă recunoștință. Intr'adevăr slobozenia robilor mănăstireștĭ, reformarea învățătureĭ publice, însemnătoarea împuținare a număruluĭ judecăților, îmbunătățirea soarteĭ cleruluĭ celuĭ mirean, ridicarea stavileĭ ce oprea sloboda comunicație între ambele principaturĭ înclinate atît de tare între dînsele, **sunt din acele fapte ce 'şi daŭ numele epoceĭ întru care s'aŭ săvîrşit.**

Adunarea privește cu asemenea adîncă mulțumire lucrările întreprinse întru regulata sistemă a exploatațieĭ ocnelor noastre, care tot de o dată vor împreuna și neprețuita ispravă a iubireĭ de omenire și frumoasa priveliște ce ne înfățișează puțină parte a orașuluĭ care a putut ieși din ale eĭ ruine în urma foculuĭ din 1847. Este adevărat prilej de fală pentru noĭ purtarea neguțătorilor noștri, carĭ prin a lor activitate și cinste, aŭ scăpat nevătămat creditul obștesc. Cu numaĭ puțină recunoștință Adunarea privește buna stare a finanțelor, falnicul pod peste Olt, fîntînele din Capitală, deschiderea prin rîpile Carpaților a drumuluĭ de la Cîineni și cele-l'alte îmbunătățirĭ și lucrărĭ întreprinse..." [2]).

Acest limbagiŭ nu este tocmaĭ acela a unuĭ popor nemulțumit și care suferă. Știțĭ oare carĭ sunt iscăliturile acestor Adrese? Iată numele lor:

Președintele Adunăreĭ Ordinare, Mitropolit al Ungro-Vlahieĭ (Neofit). — Teodor Văcărescu. — Mihail Cornescu. — Dimitrie Rallet. — Grigore Grădișteanu. — Emanoil Flo-

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 194.

[2]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 347.

cestiunea amenințătoare a bunurilor monăstirești[1]) *pe care el o opri în cale, reformele judiciare*[2]), *reorganizarea*

---

[1]) Domnitorul sfîrșește instrucțiunile ce le dă luĭ Aristarchi-Bey spunînd: „Este de dorit, o repet, ca sfintele locurĭ să sfîrșească „prin a înțelege că cestiunea,—cercetîndu-se chiar la St. Petersburg, „— nu-ĭ va sustrage nicĭ de cum de la supunerea ce delegațiĭ lor „trebue să aibă către guvern. Dea Dumnezeŭ să poată înțelege asemenea că veniturile cele marĭ care aŭ întărîtat lăcomia lor până la „un așa de înalt grad, sunt din sudoarea a șease zecĭ de miĭ de familiĭ române care aŭ și ele drepturile lor stabilite de însușĭ funda „toriĭ acestor mănăstirĭ și care drepturĭ sunt mult maĭ incontestabile „decît chiar acelea ale sfintelor locurĭ: drepturĭ care ar consista a „nu plăti fie-care familie de cîte treĭ-zecĭ parale pe an drept orĭ-ce „îndatorire; așa precum plăteaŭ aceștĭ clăcașĭ în epocele cînd moșiele „pe care locuesc s'aŭ dat acestor mănăstirĭ, spre a putea, zic fundatoriĭ, să fie maĭ ferițĭ de orĭ-ce jefuirĭ, și pentru ca aceste dărĭ ale „lor, ofrande spre a îndestula biserica cu ceară și cu unt de lemn, „să se întoarcă chiar în profitul sufletuluĭ lor. Avem toată convicțiunea „că Curtea Imperială nu va fi surdă la plîngerile acestor numeroase „familiĭ care 'șĭ deseacă toată munca lor într'un rod ce se pierde pe „un pămînt strein". (Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. I. pag. 136).

Iată limbagiul Domnitoruluĭ către Curtea Rusieĭ în cestiunea bunurilor mănăstireștĭ și acest limbagiŭ entusiasmează pe Boleac (pag. 127), care nu se poate opri de a exclama: „să bine-cuvîntăm „această inspirațiune a luĭ Vodă-Bibescu și să luăm act de liniile din „urmă ale acestuĭ memoriŭ".

In presența acesteĭ atitudinĭ, Generalul Kiseleff scrie luĭ Vodă Bibescu: „De altmintrerĭ această afacere a fost foarte particular re„comandată d-luĭ de Titoff care a fost consul în țara romînească și „care maĭ bine de cît orĭ-cine îĭ cunoaște însemnătatea pentru țară. „De aceia am siguranța că va păși cu cuminție și că nu va voi să „vateme interesele țăreĭ". *(14 Aprilie 1844).*

Și maĭ tărziŭ contele de Nesselrode, cancelar al Imperiuluĭ, scrie către d. de Dașkoff, consul general al Rusieĭ la Bucureștĭ: „Ministerul împărătesc și-a făcut o datorie de a împărtăși d-luĭ „Titoff depeșa d-voastră No. 20 din anul trecut în cestiunea bunurilor „mănăstireștĭ ce atîrnă de sfintele locurĭ.—Ministrul nostru, *după ce „a cercetat adînc* memoriurile care vă fusese înmînate de amîndouĭ „Hospodarĭ, ca și cugetările ce v'aŭ suggerat aceste piese, a dat pro„priile-ĭ conclusiunĭ despre termeniĭ împăcăciuneĭ". *(18 Maiŭ 1845).*

Afacerea era decĭ ast fel oprită. (Vezĭ pentru aceste citațiĭ *Domnia luĭ Bibescu,* vol. I. pag. 117 și 121).

[2]) In urma măsurilor luate de Domnitor, procesele întîrziate care eraŭ la 1 Ianuarie 1847 în număr de 18.000, nu maĭ eraŭ la 1 Ianuarie anul următor decît 4000 (Cuvîntul de deschidere a Adunăreĭ obșteștĭ de la 1848).

Pentru a avea o idee despre solicitudinea neobosită a Domnitoruluĭ pentru această ramură a Administrațiuneĭ ce se numește justiția, a sfaturilor sale, a ordinelor și admonestațiunelor repetate, președinților, judecătorilor, procurorilor, advocaților, trebue citit *Buletinul oficial* din 2 Aprilie 1843 No. 119 și 30, pag. 118; din 7 Aprilie 1843, No. 31; din 2 Maiŭ 1843, No. 48; din 9 Iunie 1843, No. 50, pag. 198 și 199; din 25 Iunie 1843, No. 57.

instrucţiuneĭ publice; creaţiunea unuĭ liceŭ francez menit să împiedice pe Românĭ de a se expatria pentru instrucţiunea lor şi de a pierde orĭ-ce contact cu familia, cu ţara, liceu menit ast-fel să formeze o pepinieră de profesorĭ românĭ cu scopul de a înlocui odată pe profesoriĭ francezĭ, toate acestea negreșit că nu ar fi fost deplasate într'un manual de istorie în uzul elevilor de ambe-sexe.

D-nu profesor-academician nu procedează altfel cu domnia luĭ Știrbeĭ. In adevăr *Manualul sĕŭ din 1900, a doua ediţie*, ne dă dovadă că el nu cunoaștea istoria când o scria în 1899.

Pe acele vremurĭ în ochiĭ d-luĭ Gr. Tocilescu:

„*Ştirbeĭ persecută pe exilaţĭ, aţîţă ura între par-*
„*tide şi ţinea încătuşată presa şi opiniunea publică, cen-*
„*sura sa nepermiţînd nicĭ măcar a tipări că iarna este*
„*zăpadă şi ger mare în Rusia*"[1]).

Iar în 1900 el descopere de odată că Stirbeĭ este un *bun administrator* și că el nu maĭ persecută pe exilațĭ; el le închide numaĭ granițele. El nu maĭ ațîță ura între partide, ci se opune *numaĭ curentuluĭ* care a produs mișcarea de la 1848, însă acel Știrbeĭ tot nu maĭ permite „*nicĭ măcar*
„*a se tipări că iarna este zăpadă şi ger mare în Rusia*"[2]).

In privința acestor schimbărĭ la față să relevăm critica foarte justă a d-luĭ Iorga:

„*Şi ce facem cu repetenţiĭ, carĭ aŭ păstrat manu-*
„*alul din 1899 şi sunt expuşĭ astăzĭ a fi notaţĭ răŭ pen-*
„*tru că ar fi calomniat pe Ştirbeĭ-Vodă*"[3])? . . . .

---

[1]) Manualul d-luĭ Gr. Tocilescu din 1899, pag. 408.
[2]) Manualul din 1900, pag. 491.
[3]) Noua Revistă Română, din 15 Oct. 1900, p. 310.

D-nu profesor Tocilescu ar fi trebuit să știe ceia-ce am reamintit acuma. El nu ar fi amestecat iar pe acel *„popor bucureștean“* în distrugerea Regulamentuluĭ Organic.

El povestește: *„cît pentru Regulamentul Organic, poporul bucureştean, după ce îl plimbă pe un car funebru în bocete şi lăutarĭ, îl rupse filă cu filă și'l aruncă într'un foc mare în mijlocul piețeĭ“* [1]).

Și prin această trădare se deschise hotarele noastre armatelor streine care năvăliră în țară. Iată ce trebuia adăogat în loc de a copia în mod slugarnic Legenda și de a povesti elevilor seĭ că mișcarea de la 1848 **„nicĭ o picătură de sânge ea n'a provocat, nicĭ o nedreptate n'a pricinuit“** [2]); pe când în fața acestor afirmațiunĭ se vede o gravură reprezintînd lupta pompierilor cu Turciĭ, pe Dealu Spireĭ!! D-nu profesor ar trebui cel puțin, din respect pentru eleviĭ seĭ, să așeze gravurile sale ast-fel în cît să nu contrazică textul sĕŭ!

Și d-nu Tocilescu urmărește cu aceiașĭ seninătate: *„Curată în origina sa, revoluțiunea a rămas tot ast-fel în actele sale până la fine“* [3]).

Ne întrebăm cu surprindere pentru ce ceata de răŭ-făcătorĭ a istorieĭ noastre, a căreĭ ființă și scop politic le-am arĕtat (adecă de a scăpa resvrătirea de la 1848 de sub disprețul legitim la care ea era osîndită prin trădările și crimele

---

[1]) Manualul din 1900, pag. 482.
[2]) Manualul din 1900, pag. 493.
[3]) Manualul din 1900 ibidem.

sale, glorificînd, pentru a'şĭ atinge acel scop, faptele criminale de atuncĭ precum şi autoriĭ lor, şi încriminînd un mare Domnitor şi o domnie măreaţă), pentru ce, spus-am, această ceată nu s'a încercat să nege încercarea de omor făptuită asupra luĭ Bibescu-Vodă la 9 Iunie 1848?

Această încercare aŭ făcut-o acum de curînd ziarele *l'Indépendance Roumaine* şi *Secolul* XX. Organul scris în franţuzeşte califică de *roman* crima de la 9 Iunie 1848, precum şi îndoita crimă de lèse-Patrie, adecă deschiderea hotarelor noastre armatelor străine, consecinţă a distrugereĭ, de Ioan Brătianu, a Regulamentuluĭ Organic (opera Rusieĭ), precum şi abdicarea în mâinele Sultanuluĭ a privilegiilor şi autonomieĭ noastre datorite aceleiaşĭ puterĭ (tractatul de la Adrianopole de la 1829).

De astă dată vom rĕspunde acelor două organe.

Ştiŭ că Heliade a avut tristul curaj să spună:

„Toţĭ capiĭ mişcăreĭ fură porniţĭ să crează „că această ştire nu era adevărată, saŭ că cel „puţin atentatul era plăsmuit şi poruncit de în„suşĭ Bibescu saŭ de partida rusească, ca să „poată învinui mişcarea. Se zicea că se trase şase „focurĭ; cu toate astea nicĭ un glonte nu atinsese „chiar trăsura“ . . .[1]).

Sărmanul Heliade!

Ce desminţire Zossima şi Grigore Grădiş-

---

[1]) Vezĭ *Memoriul despre istoria reînvieriĭ româneştĭ*, de Heliade, p. 89.

RESCU. — SCARLAT GR. GHYKA. — IOAN GOLESCU. — IOAN MANU. — N. GOLESCU. — I. SLĂTINEANU. — SCARLAT CREȚULESCU. — IOAN OTETELIȘANU. — PETRE OBEDEANU. — GRIGORE OBEDEANU. — D. FALCOIANU. — IOAN C. ROSETTI. — DIMITRE BELLIO. — N. MANU. — A. ZADARICEANU. — G. R. LIPANESCU. — N. PRISACEANU. — N. C. HIOTU. — GRIGORE BENGESCU. — SLUGER DIMITRIE ZIANU. — N. SOCOLESCU. — PAHARNIC BUJOREANU. — CONST. A. NICOLESCU. — PAHARNIC CONST. ROSIANU. — PAHARNIC CONST. LIPANESCU. — PAHARNIC IOAN DELEANU. — PAHARNIC SCARLAT IARCA. — SERDAR D. LEHLIU. — SERDAR S. POROINEANU. — C. D BUTCULESCU. — N. OPRAN.

Este de oare-care însemnătate de a observa că această din urmă adresă s'a scris la 7 Februarie 1848, — patru lunĭ înainte de resvrătire. Ce se întîmplase dar în Principat între 7 Februarie și 11 Iunie 1848 care să fi fost de natură a explica rezvrătirea? Nimic!

Să mergem maĭ departe: „Vodă Bibescu, **silit de popor,** semnă noua Constituțiune și numi un minister compus din capiĭ revoluțiuneĭ; dar **înfricoşat de amenințările consululuĭ rusesc,** el abdică îndată...“ [1]).

Neputînd face din Bibescu complicele lor — căcĭ Domnitorul nu abdică sub amenințările imaginare ale consululuĭ rusesc (dacă el părăsi puterea a făcut-o pentru a nu fi spectator neputincios față cu anarhia în care resvrătirea era să arunce țara) — oameniĭ din 1848 aŭ compromis poporul în toate împrejurările. Cum că: România se ridică ca un singur om, *poporul votează pe cîmpul libertățeĭ, poporul silește pe Bibescu să abdice, pretutindenĭ poporul!* dar în adevăr nicăierĭ poporul.

---

[1]) Manualul din 1900, pag. 480.

Adevăratul popor, adecă ţăranul, a fost cu desăvîrşire străin de mişcarea din 1848; poporul d-lor răsvrătitorĭ se compunea din pătura cea maĭ josnică a populaţiuneĭ capitaleĭ. Era armata desordineĭ.

Ţăranul era atît de puţin răzvrătit în cît — scrie Zossima, un bărbat de la 1848 — „în şe-„dinţa comitetuluĭ răzvrătitor în care cîţĭ-va „membri aĭ Comitetuluĭ propuseră **uciderea luĭ „Bibescu, spargerea caselor cu banĭ ale Statuluĭ, „răscularea ţăranilor** în contra proprietarilor de „moşiĭ“ [1]).

Eată decĭ **poporul** d-luĭ Tocilescu: adecă **membriĭ mareluĭ comitet a măreţeĭ revoluţiunĭ,** a căror conducătorĭ cer **uciderea, spargerea caselor cu baniĭ** şi **răscularea ţăranilor!**

După 11 Iunie, adevăratul popor era atât de puţin ridicat, în cît *baniĭ tezauruluĭ public fură luaţĭ ca ajutor pentru propagandă,* [2]) şi Bălcescu unul dintre capiĭ răsvrătireĭ, mărturiseşte că: *„se plătea „o retribuţiune lunară la sutimĭ de comisarĭ trimişĭ în „provincie* **pentru a ridica poporul**“ [3]). Când adevăratul popor (ţăraniĭ) se ridică, aceasta a fost — povesteşte defunctul C. A. Roseti cu indignare — *„pentru a goni pe apostoliĭ libertăţiĭ, pe membriĭ guver-„nuluĭ provizoriŭ*“ [4]).

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 363.

[2]) N. Mandrea în *Convorbiri,* pag. 899. *Cf. Domnia luĭ Bibescu,* ibidem.

[3]) *Domnia luĭ Bibescu*, ibidem.

[4]) *Pruncul Român*. 8 Iulie 1848, No. 10. Cf. *Domnia luĭ Bibescu,* ibidem.

teanu, amîndoĭ membri activĭ aĭ resvrătireĭ, îĭ daŭ în lucrarea lor: *Biografiĭ politice*, când spun:

„Nu trecu mult și se văzu cu destulă mâhnire „că cîțĭ-va membri aĭ acestuĭ comitet (comitet „răsvrătitor), cedînd influențeĭ unor suflete negre „și infame, căutaŭ de a scrînti mișcarea din calea „sa și a-ĭ da alta cu totul opusă. Așa se pro„puse într'una din ședințe **uciderea luĭ Bibescu, „spargerea caselor cu banĭ ale Statuluĭ, răscu„larea ţăranilor** contra proprietaruluĭ etc. He„liade și Goleștiĭ se împotriviră". *(Zossima*, p. 15).

Heliade a fost contra: decĭ el știa că omorîrea luĭ Bibescu-Vodă fusese proiectată și hotărîtă; vom adăoga chiar că el cunoștea pe aceia desemnațĭ de soartă pentru a fi omorîtorĭ.

In adevăr treĭ anĭ după atentat, Heliade a avut naivitatea să tipărească această declaratiune:

„*Pruncul*, redactat de Constantin Rosetti, o„cărește pe aceĭ dintre cetățenĭ care îndrăzniseră „să arate că D. C. era cunoscut prin faptele'ĭ de „maĭ 'nainte „(încercarea de omor)" și că nu era „cuminte a i se încredința comanda gardeĭ na„ționale". *(Memoriŭ despre istoria reînviereĭ române*, pag. 106).

Orĭ-cum, treĭ martorĭ muțĭ, dar de o elocință brutală, confirmă atentatul: unul este epoleta care scăpă viața Domnitoruluĭ, epoletă găurită și sfâșiată de glonte; cel-alt, chiar glontele cu bucățile de stofă și filigranele de aur rămase prinse de dînsul; al treilea, mantaua ce Domnitorul purta, asemenea găurită de glonte. Aceștĭ

treĭ martorĭ sunt în posesiunea mea, și aceia care vin în casa mea le cunosc.

Iată'ĭ:

Epoleta purtată de Domnitor, în ziua de 9 Iunie 1848, ziua atentatuluĭ în contra vieţeĭ luĭ. (Gaura și sfâșietura făcută de glonţ).

Glonţul cu bucăţile de stofă și filigranele de aur ce aŭ rĕmas prinse de dênsul.

Trebuie ca cine-va să aducă în studiul istorieĭ o ciudată indiferență, un ciudat despreț al adevăruluĭ pentru ca să încerce de a glorifica răsvrătirea de la 1848 în Muntenia.

Această răzvrătire s'a ridicat într'o auroră scăldată de sânge — încercarea de omor asupra luĭ Bibescu din 9 Iunie[1]); ea a pășit înainte prin trădare — deschiderea hotarelor noastre armatelor strĕine[2]); ea a murit în anarhie; dar, înainte de a'șĭ da sufletul, ea a călcat în picioare steagul nostru, și în agonie, stropită încă de sângele soldaților noștri, într'un ultim sughiț, ea a dat Sultanuluĭ privilegiile și autonomia[3]) pe carĭ Rusia ne asigurase în 1829 prin tratatul de la Adrianopoli.

Această trădare smulge luĭ C. A. Rosetti, într'o scrisoare către Ion Ghica de la 30 Iulie 1848, acest strigăt de durere: *„Sileşte-te tu, cel puţin, să „scapĭ biata ţară,* **căcĭ noĭ suntem ticăloşiĭ ticăloşilor**". [4])

Totușĭ, chiar năbușițĭ fiind, admiratoriĭ plătițĭ aĭ Legendeĭ, vor repeta în urmă ceia ce ceĭ interesațĭ aŭ scris pentru cerințele cauzeĭ lor, adecă

---

[1]) *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 367, 423, 424 și 425.

[2]) Patrioţiĭ sub conducerea luĭ Ioan Brătianu, șeful poliţieĭ, insultară Rusia arzând pe piaţa publică, la 6 Septembrie, Regulamentul Organic. Iar Mitropolitul Neofit se duse pentru a da blagoslovenia sa acestuĭ autodafeŭ. Heliade spune despre acest fapt. **„Acest act nu putea decât să intre in vederile Rusiei care era de atunci hotărîtă să ocupe principatele"**. Brătianu dete dar armatelor strĕine **prilejul** ce ele așteptaŭ pentru a înterveni. (Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, pag. 415.)

[3]) *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag. 446, 447, 448, 449, 462.

[4]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag. 449.

„mişcarea de la 1848 a aşezat temeliile viitoruluĭ Ro-„mânieĭ“.

Rezvrătirea n'a dat, vaĭ! alt rod de cît Balta-Liman. Aceia carĭ aŭ îmbogățit cu dinadinsul legenda lor cu acest anacronism aŭ găsit cu cale — stăruitorĭ în principiile lor — de a face abstracțiune de istorie. Le vom reaminti în treacăt că nimenĭ nu putea ghici la 11/23 Iunie 1848, că Principele Louis-Napoleon va deveni Impărat și că România îĭ va datori existența sa ca stat liber [1]).

Ceva maĭ mult încă: nimenĭ nu va putea admite că acela dintre răzvrătitoriĭ românĭ de la 1848, care în 1853 a fost compromis în tentativa de la Opéra-Comique din Paris contra vieții luĭ Napoleon III, ar fi putut să ghicească ceia ce Impăratul era să facă în 1856 în favoarea Românieĭ [2]). Negreșit nu este de vina lor dacă România îșĭ datorește scăparea eĭ în 1856 luĭ Napoleon și Franțeĭ. Nu se așează temeliile viitoruluĭ uneĭ țărĭ vorbind în vînt în cafenele

---

[1]) Derviș-Pașa către Heliade.—Vezĭ *Scrisorile din exil*, p. 301.

[2]) Vezĭ *Scrisoarea luĭ Heliade către Grădișteanu* de la 27/9 Iunie 1853: „Mi-a părut rĕŭ de câte îmĭ scriĭ de Brătianu, nu pentru „un individ, ci pentru că acest individ e Român, și n'așĭ fi vrut Ro-„mâniĭ să figureze în ast-fel de cauze întemeiate pe scîndurĭ putrede. „Nu știŭ ce să dic de oameniĭ ăștia. Când în țară Muscaliĭ voiaŭ la „48 să ne arate de demagogĭ, de socialiștĭ, de comuniștĭ, eĭ îșĭ punea „toate puterile a figura acolo unde se forța a adeveri calomniile muscă-„leștĭ și din țară până la 1853, un șir de faptele lor și aceiașĭ consecință.

„Când Muscaliĭ saŭ țarul astăzĭ ar voi să se facă tulburărĭ în „Franța, spre a împiedica pe Napoleon de a-ĭ se opune în Orient, „oameniĭ ăștia tot în ast-fel de comploturĭ și intrige îșĭ bagă nasul. „Orbĭ sunt? și dacă sunt orbĭ, nu cumva óre sunt din sistemă ast-fel“. (Russo-Locusteanu. *Scrisorĭ*, p. 229) — cfr. *Domnia luĭ Bibescu*, t. II, p. 453.

și conspirînd. Programa însăși de la 1848 nu este decît praf aruncat în ochĭ. Din analiza eĭ, așa cum am făcut-o[1]) nu va rămînea nimica, saŭ, maĭ bine, va rămînea cititoruluĭ convingerea că acea programă nu a fost decît o manoperă dibace: pentru a trece de reformatorĭ marĭ.

Nimenĭ nu ar putea crede că oamenĭ vinovațĭ de faptele de la 1848, semnatarĭ aĭ acesteĭ formule: **„vasalii** *ceĭ maĭ supuşĭ şi ceĭ maĭ credincioşĭ „aĭ Sultanuluĭ“*, formulă care termina o adresă memorabilă[2]), care se tîrește la picĭoarele Inălțimeĭ Sale Sultanuluĭ, umilește pe oameniĭ carĭ aŭ semnat-o, rănește patria și ne întristează, că asemenea oamenĭ aŭ fost vre-o dată capabilĭ să regenereze țara.

În adevăr, aducîndu-ne aminte că Legenda răzvrătireĭ a trecut peste o jumătate de veac, nu știm ce trebuie să admirăm maĭ mult, saŭ îndrăzneală acelora care aŭ creat-o, saŭ toleranța conservatorilor carĭ, după 50 de anĭ, presintă armele acesteĭ Legende, lăsând-o să treacă în cărțĭ, lăsînd-o să pătrunză în școale și în sufletul propriilor lor copiĭ.

Nenorocită țară!

Și în capul acelora carĭ respîndesc acea Legendă, găsim pe d-nu Gr. Tocilescu, care este

---

[1]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, p. 428.

[2]) Protestarea Locotenențeĭ Domneștĭ către Sultan se termină cu aceasta frază: *„Aĭ M. Tale Imperiale, Ceĭ maĭ supușĭ și ceĭ maĭ credincioșĭ* **vasali“.** (semnat) I. Heliade. Chr. Tell, Oct. 1848. Cf. *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, pag. 415.

membru al Academieĭ Române, profesor la Universitatea din Bucureștĭ, archeolog. bărbat politic precum și comandor al Legiuneĭ de onoare…

Pentru ce profesor la Universitate? Oare pentru stiința sa istorică? Dar citițĭ manualele sale !

Pentru ce academician? Oare pentru lucrările sale archeologice? In adevăr el se laudă cu descoperirea de la Adam-Klissi [1]) dar cu ce preț ? „Aceasta este curat vandalism! aceasta este nebunie!“ spunea un profesor de archeologie — un archeolog de profesiune, acela, — vizitînd săpăturile făcute în jurul orașuluĭ Constanța. Dar și ce exclamațiune nu a putut să aibă învățatul autor al cărțeĭ *„Incercare asupra istorieĭ Tîrgul-Jiuluĭ“*.

---

[1]) Descoperirea de la Adam-Klissi nu se datorește în realitate d-luĭ Tocilescu. Acest monument era de mult cunoscut; despre dînsul a scris maĭ întîĭ mareșalul de Moltke; dintre Românĭ, d. Michail Soutzo și distinsul archeolog Alexandru Odobescu îĭ consacrase deja studiĭ în Reviste române. Că monumentul este de la Trajan, aceasta a fost stabilit de d. profesor Domaschewsky, de la Viena; restaurarea ideală a monumentuluĭ (o aquarelă originală și reproducerĭ de gips) se datorește d-luĭ architect Neumann, de la Viena. D. Tocilescu a citit inscripțiunea de pe monument, cu ajutorul d-luĭ prof. Mommsen.—Eată faptele reale, după cum ele rees din însășĭ publicațiunea făcută asupra acestuĭ monument, la Viena, sub auspiciile și cu cheltuiala defunctuluĭ Nicolae Dumba. Textul german a aceleĭ opere se datorește d-lor Domaschewsky și Neumann; traducerea în limba română este de d. Gr. Tocilescu.

Ceia ce aparține în propriŭ d-luĭ profesor Tocilescu este reclama ce 'șĭ face în această privință. — Nu trebue să uităm de altmintrelea că d. G. Tocilescu a fost științificește amar criticat de d. profesor Furtwängler, distinsul archeolog de la München.

d-nu Al. Ștefulescu, [1]) cînd s'a văzut în fața traducerilor d-luĭ archeolog Tocilescu!

Pentru ce comandor al Legiuneĭ de onoare? Oare s'a recompensat prin aceasta curagiul de care a dat dovadă d-nu Gr. Tocilescu fața cu d-nu Iorga, când a refuzat să'ĭ acorde reparațiune pentru o ofensă ce'ĭ făcuse și pentru negligența luĭ de a'ĭ trimite martorĭ după ce fusese amenințat de dînsul? Nu'mĭ vine să cred că s'a pus Legiunea de onoare la gâtul d-luĭ profesor Tocilescu din cauza simpatielor sale pentru Tripla Alianță!

Dar atuncĭ?...

*

Oamenii fără argumente ne reproșează de a glorifica domnia luĭ Bibescu precum și pe acest Domnitor, de a pleda *pro domo*.

---

[1]) Un fapt între o sută. — In Analele Academieĭ Române, seria VI, tom. VIII, sect. II, Memoriĭ și Notițe, pag. 215—267. D-nu Tocilescu citește pe toaca de la Tismana: *Ștefan Ierenon. Halianul 1840*. D-nu Ștefulescu a citit: *Stefan Ieromonach la anul 1840*. Inchipuiți-vă Stefan Ieromonahul, biograful sfîntuluĭ Nicodim, după tradiția monastică unul dintre ceĭ maĭ celebri călugării de la Tismana, cunoscut de maĭ mulți bătrînĭ din Gorj, Mehedinți și Dolj, supranumit de d-nu Tocilescu, *Halianul*. De unde i-a trăsnit această ideie în cap? De altminterĭ cuvîntul *Ieronon* nu are nicĭ un sens.

Alt fapt:

Pe candelabrul luĭ Mateĭ Vodă de la Tismana, d-nu Tocilescu a tradus: намн грѣшнинмн хвѣкімн рабн, prin: *De noĭ păcătoșiĭ întru pacea Domnuluĭ*. D-nu Stefulescu a tradus: *De noĭ greșițiĭ robiĭ luĭ Christos* (Ibidem pag. 214—266).

Incă un exemplu:

Pe clopotnița luĭ Brîncoveanu (1992) a mănăstireĭ Horezu (Rîmnicŭ-Vîlcea), d-nu Tocilescu a citit μ ψ ξ (mi-psi-xi), treĭ litere greceștĭ fără nicĭ un sens. D. Stefulescu a citit: м щ т = meșter. adecă: Teofil ieromonach, meșter.

După cum se vede, d-nu Tocilescu este atît de mare archeolog pe cît și de mare istoric!!

In adevăr noĭ glorificăm nobleța caracteruluĭ, știința, iubirea de patrie a primuluĭ Ales pe viață de Națiune, a aceluia *„care 'șĭ punea patriotismul sĕŭ maĭ presus de toate“* [1]), a căruĭ acte roditoare sigilează domnia.

Da, noĭ pledăm *pro domo*, fiind-că *pro domo*, în ochiĭ noștri însemnează Patria, că actele marĭ ale Istorieĭ sale sunt giuvaerurile coroaneĭ sale, a căror strălucire noĭ avem datoria sfîntă de a o transmite generațiunilor viitoare, pentru ca ele să'șĭ simtă inima plină cu o legitimă mândrie pentru strămoșiĭ demnĭ de a fi onorațĭ, precum și a le servi de model.

Ni se pare că aceasta este un scop maĭ nobil decît a reproduce calomniile unuĭ Billecoq, acela carele a îndrăznit să însulte amintirilor istorice celor maĭ scumpe ale Românilor, vorbind, într'o broșură, despre Mihaĭ-Viteazul, ca de: *„o glorie românească necunoscută istorieĭ; — de acest Mihaĭ-Viteazul dat ca hrană imaginațiunilor bolnăvicioase, pe care găsesc uniĭ plăcere să le corupă“* [2]), saŭ de a glorifica crima și trădările resvrătitorilor de la 1848.

Că Domnitorul Bibescu ar fi făcut greșelĭ, aceasta se poate; nimenĭ nu este infailibil. De sigur, dacă el a greșit, totușĭ el a vroit să facă binele. Orĭ-cum, sunt treĭ faze în viața acestuĭ Domnitor ce trebuesc meditate și'l pun în afară de orĭ-ce comparație: pornirea entusiastă

---

[1]) Boleac, *Trompeta Carpaților.*

[2]) Vezĭ *Domnia luĭ Bibescu,* t. II, p. 64.

a unuĭ popor întreg spre dînsul în 1842;—rugămintele și amenințările rezvrătitorilor pentru a'l împiedica să părăsească puterea în 1848 după rezvrătire;—și, în 1859, înțelegerea tuturor elementelor din țară [afară de oamenii rezvrătireĭ], pentru a restitui luĭ Bibescu coroana depusă de dînsul în 1848.

Se poate trage o învățătură pentru istorie din asemenea porniri entusiaste a aceluiașĭ popor către acelaș Domnitor: acel bărbat era în adevăr superior și Țara era mândră de dînsul.

Nu am putea maĭ bine conchide această lucrare decît reamintind sfaturile ce Vodă-Bibescu le dete luĭ Maiorescu (de curând împământenit), inspector al școalelor din Craiova, cu ocaziunea viziteĭ ce acest Domnitor făcuse în pensionatul de fete din acest oraș, la 23 Noembrie 1843:

„Domnule, 'țĭ recomand pe tinerimea scola-„stică, ca pe aceia de unde patria 'șĭ așteaptă „barbațĭ vrednicĭ. *Maĭ întîiŭ de toate să o învățațĭ „temerea de Dumnezeŭ, căcĭ aceasta este începutul a tot „înțelepciunea şi orĭ-ce învățătură neîntemeiată pe teme-„rea de Dumnezeŭ este nefolositoare şi vătămătoare;* să-ĭ „învățațĭ și slava strămoșească în faptele marĭ „ale bărbaților celor marĭ aĭ națieĭ, *căcĭ slava „strămoşească este cel maĭ bun mijloc de a însuflețĭ pe „tinerime pentru fapte folositoare patrieĭ.* Insă tot de „odată să-ĭ arătațĭ și greșelile strămoșilor, în „urma cărora am căzut în starea în care ne aflăm, „*ca aşa să dobîndească o icoană adevărată de aceia ce „am fost şi suntem acuma*“.

PIESE JUSTIFICATIVE

No. 1

se referă la pagina 17

PROCES-VERBAL
al alegerii Domnului Țării-Românești

Pe temeiul înaltului împărătesc firman obștit la 20 a trecutei luni Octombrie anul curgător 1842, obșteasca extraordinară adunare despre alegerea Domnului, în număr de una suta opt-zeci alegători, — în afară de zece care pentru pricini binecuvîntate nu aŭ putut a se afla față, — astăzi Duminecă 20 Decembrie a anului 1842 potrivit cu articolul 24 al Organicului regulament, s'aŭ adunat la Sfântă Mitropolie, unde maĭ întâiŭ aŭ ascultat sfânta Leturghie și aŭ săvîrșit jurămîntul prescris prin articolul 31 din Regulament, îndeplinindu-se întocmaĭ și cele-l'alte coprinse tot în acest articol. După aceasta toată Adunarea, avînd înainte pe Prea Sfinția Sa Părintele Mitropolit, întorcîndu-se în Sala Adunăreĭ, 16 din numărul candidaților de Domnie de a d-lor bună-voie, s'aŭ lepădat de dreptul de a fi aleși, s'aŭ hotărît a se împărți în patru și a se face balotația acestora în patru secții, ca cu acest chip să se poată săvîrși toată această lucrare într'o seanță fără precurmare, potrivit cu articolele 41 și 42 din Regulament și așa urmînd articolul 32 al Regulamentuluĭ Adunarea s'aŭ îndeletnicit întru ale sale lucrărĭ, cu cea maĭ bună orînduială și liniște și balotînd pe candidații coprinși în această secție și anume Dumnealuĭ Logofăt Gheorghe Bibescu aŭ dobîndit cele maĭ multe glasurĭ, adecă una suta treĭ zecĭ și unu, și așa prin urmare această persoană este alesul Domn.

După aceasta fiind presentate de către Dumnealor Caimacamĭ actul către Inalta Poartă și cel către curtea Ocrotitoare, potrivit dispozițieĭ articoluluĭ 42 din Regulament, le aŭ înscris toate mădularile acesteĭ Adunărĭ. Iară după acest înscris Copie s'a trimes către vremelnica ocîrmuire potrivit cu glasuirea articoluluĭ 42 din Regulament. Urmîndu-se în coprinsul articoluluĭ 43 s'a închis Adunarea.

(Urmează semnătura președinteluĭ Adunăreĭ obșteștĭ extraordinare).

$\frac{\text{20 Dec. 1842}}{\text{1 Ian. 1843}}$ (Bul. of. n. 2).

No. 2
se referă la pagina 26

Actul de înființare a Epitropiei:

Noi, Gheorghe-Dimitrie Bibescu VV., cu mila lui Dumnezeu Domn Stăpânitor a toată Țara Românească, Către Departamentul Dreptății.

17 Noembrie 1844. (*Bul. of.* No. 140).

Asupra interdicției Măriei sale Doamnei Zoe, a Noastră iubită soție, ce cere slăbiciunea minții și moraliceasca neputință întru care se află de atîția ani;

Văzând raportul acelui Departament cu No. 4347;

Văzînd hotărârea Inaltului Divan amândoă secțiele împreunate, — cu No. 79 din 15 ale curgătoarei luni, — prin care, pe temeiul îndestulării ce a luat Divanul din dovezile ce i s'aŭ înfățișat, că boala Măriii Sale Doamnei este dintr'acelea care după pravilă ridică puterea de a face vre-un act care să-și aibă tăria sa și că *după hotărârea ce arătăm Noi de a nu mai ținea în păstrare starea Măriei Sale Doamnei,* trebuința cere neapărat *a se orândui o epitropie* care, aducênd întru toate obrazul bolnavei, *să îngrijească pentru interesurile sale, și ale copiilor născuți din căsătoria noastră,* pe temeiul pravilei pămêntului art. 2 de la cap. 4, partea I-ia, hotăraște Divanul interdicția Măriei Sale Doamnei, și declară că ori-ce act s'ar face de către numita se va socoti drept nimic, rămâind la a Noastră îngrijire de a orîndui epitropi pe care vom găsi cu cale;

Luând în băgare de seamă că hotărîrea aceasta este următoare pravileĭ pămîntuluĭ și desăvârșită după legiuirĭ;

Noĭ, — pe temeiul articoluluĭ 8 din legiuirea anuluĭ 1840 asupra hotărîrilor Divanurilor, — întărim maĭ sus zisa hotărîre a Inaltuluĭ Divan împreunate amêndoă secțiile, și spre aducerea în lucrare a acesteĭ hotărîrĭ, Noĭ orînduim epitropĭ pe Prea Sfinția Sa iubitorul de Dumnezeŭ Episcop al Buzeuluĭ, și pe D-lor cinstițĭ și credincioșĭ boerĭ aĭ Domnieĭ Noastre, Banul Alexandru Filipescu, Logofătul Manolache Băleanu, Logofătul Alexandru Vilara, precum și Paharnicul Georgie Opran, *cu îndatorire ca maĭ întâiŭ d-lor să priimească de la casa Noastră toată starea Măriei Sale Doamna Zoe,* câtă se află în mâinile Noastre, atât cea după foaia de zestre, cât și după învoială săvârșită între Noĭ și dumneaeĭ Băneasa Brâncoveanca la anul 1838 Iulie 2, spre desăvârșită a noastră desfacere despre aceasta; tot de o dată se vor îndeletnici fără zăbavă întru alcătuirea foilor de zestre a Luminățieĭ lor Domnițele Elisabeta și Katinca născute din căsătoria Noastră cu Măria Sa Doamna Zoe, și ajunse în vârstă de a se căsători, pentru partea ce li se cuvine din averea maiciĭ lor, osebit din aceia ce avem a le da și Noĭ, care toĭ se vor supune și la a Noastră cunoștință.

Dumnealor Epitropiĭ, vor îngriji a strânge veniturile moșiilor de la începerea anuluĭ viitor, păzind contractele de noĭ făcute până la împlinirea soroacelor lor.

Din acele veniturĭ se vor întrebuința maĭ întâĭ la cele trebuincĭoase către odihna și buna petrecere a Măriei Sale și cheltuelile cerute pentru educația copiilor Noștri, la care vom contribui și Noĭ, precum și alte cheltuelĭ cât va cere trebuința pentru păstrarea și îmbunătățirea acesteĭ stărĭ, apoĭ prisosul se va păstra spre a se întrebuința la cumpărătoare de acareturĭ nemișcătoare în folosul nevârstnicilor.

Dumnealor Epitropiĭ vor îngriji iarășĭ ca la începutul fiecăruĭ an, să alcătuiască budget de veniturĭ și cheltuelĭ, care se va supune la a Noastră întărire; asemenea la sfîrșitul fiecăruia an, Ne vor înfățișa socoteala cu arătarea cheltueleĭ.

Afară din cheltuelile prevĕzute odată prin budgetul anuluĭ și primite de Noĭ, Epitropiĭ nu vor putea întrebuința nicĭ o altă sumă subt nicĭ un fel de cuvênt, până maĭ întâiŭ nu se va cere prin raport a Noastră deslegare.

Noĭ incredințând la maĭ sus arătatele persoane această stare, a căreia păstrare împrejurărĭ neapărate Ne silesc a lăsa din mâna Noastră, fără însă a ridica și privigherea ce i se cuvine din parte-ne, avem toată încrederea că vor îngriji ca niște adevĕrațĭ părinți, se vor sili la toate câte interesul aceștiĭ averĭ va cere, pentru care vor dobândi și a Noastră mulțumire și a copiilor recunoștință.

Dumnealuĭ Șeful Departamentuluĭ dreptățiĭ va aduce la înplinire această a Noastră poruncă.

(Urmează iscălitura Măriĭ Sale).

Marele Logofăt al dreptățiĭ: A. VILARA.